

**100 anys de mercat a Mollet
(1906-2006)**

Cent anys de mercat a Mollet (1906-2006)

Glòria Arimon i Ventura

| 1

Ajuntament de Mollet del Vallès

Edita: Mercamollet, SA

Text: Glòria Arimon i Ventura

Coordinació: Antonio Escribano

Abril de 2006

Disseny i impressió: Taller Alborada

Dipòsit legal: B-21.472-2006

Tirada: 1.500 exemplars

Presentació

Teniu a les vostres mans un petit tros de la història del comerç de la ciutat. Aquest llibret, Cent anys de mercat a Mollet recull, entre dades del nostre arxiu històric i anècdotes i vivències de les persones que ens les han explicades, tot un segle, que es diu aviat! Per a mi, fill d'una paradista del mercat vell -la Juànita, dels llegums- i vinculat tota la vida al comerç, m'és especialment emotiu presentar-vos aquest llibre i, sobretot, haver vist les fotos i haver-ne fullejat el contingut. Vaig tenir el privilegi de poder inaugurar, com a regidor de Comerç, aquest nou mercat i ara, com a alcalde, puc celebrar amb tots vosaltres, comprador i venedors, i lectors del llibre, els deu anys d'un edifici i d'un equipament emblemàtic per a la ciutat.

Aquest desè aniversari ens ha servit de motivació per posar en marxa tot un seguit d'activitats i actuacions destinades a la dinamització del nostre mercat. Una d'elles va ser la proposta d'un petit relat històric, ja que vam veure que hi havia prou material per recollir el que ha estat la vida del mercat i de les persones que hi han treballat i hi treballen. Aquets llibret no és, naturalment, una història exhaustiva, no s'hi pot explicar tot, és una oportunitat de posar damunt del paper, de recollir en paraules escrites, fets i anècdotes que al llarg d'aquest temps s'han produït. Hem volgut iniciar un recull, no acabar una obra. Cent anys de mercat a Mollet és, per sobre de tot, la memòria recuperada, un recull de vivències, sentiments i emocions de molts molletans. Per a molts homes i moltes dones, el mercat ha estat la seva forma de guanyar-se la vida, la seva escola, el seu lloc de trobada i de convivència. Per a molts de nosaltres, és part de la nostra història personal i familiar.

Vull aprofitar aquestes ratlles per agrair públicament la feina de l'equip de Mercamollet durant aquests deu anys, a les persones que hi van treballar i ara ja no hi són, i a les que ho continuen fent. És un equip petit en nombre, però gran en resultats, i han posat una gran energia a tirar endavant el mercat, des dels primers moments, quan era tot just un projecte, fins que el vam inaugurar, el gener de 1996, fins ara, també en la celebració d'aquest aniversari com la ciutat i el mercat es mereixen.

També vull agrair el treball i l'interès de tothom qui ha fet possible aquesta publicació, i especialment de totes aquelles que han volgut compartir amb nosaltres els records i les vivències.

El mercat, més enllà d'un lloc de venda i d'intercanvi mercantil, ha estat sempre -i ho ha de continuar sent- un espai de trobada, de relació i de convivència. Un espai on anar a comprar tingui el valor afegit vinculat a l'entorn i a les persones. Per això, cal fer un homenatge públic a tots els venedors, a totes les persones que, dia rera dia, faci el temps que faci, passi el que passi al carrer, ens esperen darrera el taulell per, és clar, vendre'ns tot allò que necessitem i volem, però, sobretot, per fer-nos sentir part d'una comunitat que es coneix, s'estima i hi comparteix tota una vida.

Josep Monràs i Galindo

Alcalde

Introducció

Les dones, durant anys, han estat les protagonistes de les històries dels mercats, com a venedores i com a compradores. Mentre els homes treballaven fora, al camp o a la fàbrica, les dones treballaven a casa, compraven i cuinaven. Alhora, les que venien, també eren dones. El primer exemple d'una dona que agafa el sac ple de verdures de l'horta de casa i es posa a la plaça a vendre és el de la Rosa Ventura, la Dinga. Altres dones ho van fer després, ajudades també pels marits. Al llarg de les converses amb les dones que han viscut els mercats molletans, els homes també hi han estat, en segon pla, al darrera, recordant i puntualitzant si calia, però qui ha tallat el bacallà (a més de la Conxita i la M. Teresa, que ho feien de veritat) han estat elles: la Rosa Ventura, la Pepeta, la Carmeta, la Rosa i la Maria Climent; la Rosa Ros; la Lola Vila i la Teresa Pons, l'Angeleta, la Teresina i la Maria Teresa, la Maria Garcia i la Maruja, l'Antònia Creus, la Mercè Cariteu, l'Anita Bartalot, l'Anita Galí, la Maria Roca i la Victòria, les germanes Aloy, la Lluïsa Pla, la Maria Cariteu i la Gracieta, la Ramona de cal Bordas, la Maria Solanellas, la Conxita Codorniu, la Rosita de cal Capeta, l'Andreu Paradell, la Rosa Maria i la Maria del Carme Huguet, la Trini i la Maruja, la Dora, la Juanita, l'Eulàlia i la Pepita dels llegums... i moltes més dones que, per extensió, no posem.

5

Per sort, d'uns anys ençà, les coses han anat canviant. Els homes ja no són només un suport, sinó que juguen papers principals. Hi ha parades on venen homes, i ho veiem com un fet normal. Les compradores ja no tenen por que els despatxi un home perquè saben que ho pot fer tan bé com una dona. I, d'altra banda, la clientela també ha canviat. Cada vegada hi ha més dones que treballen i que es reparteixen les tasques amb els seus companys. Tampoc és estrany, doncs, veure'ls fer cua (ja s'ha acabat allò de deixar-los passar al davant perquè eren homes, com un fet excepcional!). Veiem com s'informen i demanen amb convicció, com si ho haguessin fet tota la vida. I quan arriben a casa, cuinen. Ara, doncs, el mercat és de tots.

Hem escrit aquesta petita història a partir de la documentació de l'Arxiu Municipal i de les explicacions de les persones que n'han estat protagonistes, en una barreja de documentació i records. Els errors o diferències que hi pugui haver a

la part viscuda, poden ser perquè de vegades la memòria ens enganya; també, perquè cada persona ho ha viscut des de la pròpia perspectiva. Aquesta publicació vol ser un homenatge a totes les dones i homes que han treballat, que s'han llevat d'hora, han carregat sacs i caixes, han patit, han compartit bones i males estones, han comptat i s'han descomptat... en resum, han passat gairebé tota una vida venent. I als que ho continuen fent.

Els primers mercats al carrer

Els inicis del segle XX

A Mollet del Vallès, el 28 de gener de 1996 s'inaugurava el Mercat Nou, a l'avinguda de la Llibertat. El Mercat Vell havia tancat les portes el dia abans, el 27 de gener. Deixava enrera 47 anys d'història. Abans d'aquest, venedors i compradors desenvolupaven les seves activitats a les places i als carrers molletans.

La paraula mercat, que deriva del llatí mercatus 'comprar, fer comerç' significa intercanvi de mercaderies per altres mercaderies o per diners. Als mercats, des de fa segles, s'hi compra i s'hi ven. A la Mediterrània, els mercats són tan antics com la gent que hi va arribar (grecs, romans, fenicis...). El mercat va anar esdevenint un teixit farcit de vida quotidiana, que reflectia el caràcter més viu de la gent. Abans que existissin els diaris, les ràdios, les televisions i internet, el mercat, a més de ser l'espai per comprar i vendre, era el lloc més oportú per assabentar-se de tot el que passava a la vila i al món.

Vegem què passava a Mollet en iniciar-se el segle XX. Som 2.129 habitants. L'any 1900 l'Ajuntament s'oposa a la pretensió del Ministeri de Foment del govern central d'instal·lar a la nostra vila un dipòsit d'explosius. L'alcalde Narcís Santamaria exposa davant del Ministeri els motius pels quals la instal·lació d'aquest dipòsit implicaria una amenaça a una població amb aspiracions industrials. D'altra banda, amb l'objectiu d'embellir un dels eixos centrals del poble, es planten plataners des de l'estació del Nord a la de França. Hi ha un judici contra Joan Santamaria (germà de l'alcalde) per un escrit patriòtic publicat l'any anterior a La Veu del Vallès. A la mateixa publicació, després de la Festa Major d'hivern d'aquell any, expliquen que "l'ofici del primer dia fou amb sermó i pronunciat en llengua forastera, sens dubte perquè a algú li paregué que faria més tropa". Es funda la mutualitat de les senyores de Mollet del Vallès anomenada Mare de Déu de la Mercè. Els Moretó, situats a tocar de l'estació de França, donen gratis la llenya de les estufes de l'Ajuntament. El mes d'octubre hi ha inundacions al torrent Caganell i s'enfanguen els carrers

A principis del segle XX Mollet tenia poc més de dos mil habitants. La plaça de la Constitució era l'eix de la vida molletana.

8 |

propers. El cost de la vida va pujant: una dotzena de caps de llumins val 15 cèntims. A la plaça de la Constitució hi ha la seu del Banc Hispano Colonial, i la vella casa de fang de cal Soca, a la cantonada del carrer de la Pau s'ha enderrocat per fer-n'hi una de nova, cal Dibuixant.

La primera venedora va ser la Rosa Ventura Roca, més coneguda per la "Dinga", que va posar una parada de verdures a davant del Banc Hispano Colonial (cal 95). Al principi portava les verdures de l'hort de casa en un sac i més endavant, parava un tauló de fusta.

Les primeres notícies escrites

L'any 1906 trobem les primeres notícies escrites en relació amb els mercats de carrer de Mollet. Cada diumenge, els venedors paraven les taules per vendre a la plaça del Mercadal, davant de la Marineta. El 28 d'agost, en el Ple de l'Ajuntament presidit per Frederic Ros i Sallent es parla del problema dels venedors de gallines i de carn, que agafen fulles dels pollancre i dels plataners per embolicar els productes. "No només perjudiquen els amos dels arbres sinó els consumidors —diu l'acta—, ja que les fulles poden ser un agent poderós de certes malalties..."

Al Ple del 10 de gener de 1909 es parla de la possibilitat de fer un mercat setmanal, en principi els dissabtes, però es continua fent els diumenges, fins al novembre de 1909, que es passa als dimarts: “Des de feia anys, el mercat es feia els diumenges però per no assistir-hi gairebé ningú, l’Ajuntament acordà celebrar-lo els dimarts i avui ha tingut lloc el primer, molt animat” (L’art del pagès, núm. 898, 26 d’octubre de 1909). El 12 de novembre de 1909 s’inaugura oficialment.

La Rosa Ros Pujol i el Genís Pascual Gisbert eren els masovers de la masia de can Mulà de Gallecs. Cada dimarts, agafaven el carro i el cavall, hi posaven les cistelles, venien a Mollet i el deixaven a cal Pacià, que eren parents. Un munt de carros, alguns amb fanalets, formaven una llarga corrua pel camí de Gallecs cap a la plaça del Mercadal, on venien els productes. Ells es posaven davant de la Marineta i la Rosa venia conills, pollastres, ous.... Amb els diners que feia, el mateix dia comprava queviures a cal Frederic, a cal Tan Bonic, a cal Dragó, o bé estris de cuina com olles i cassoles a cal Rota. La filla, la Maria, els ajudava.

Les botigues feien festa els diumenges però els venedors ambulants continuaven venent els seus productes: carbó, pinyons, arengades... fet que perjudicava els botiguers i venedors del poble; per això, el 17 d’octubre de 1909, l’Ajuntament

Plaça de Mercadal, al davant de la Marineta.

acordà que “en vista que els establiments de venda fan el descans dominical, no es permeti tampoc vendre gèneres de cap mena als venedors ambulants”.

La Garriganga vivia a Sant Fost i volia ser artista. Es feia els vestits amb retalls de roba que li donava la gent i les modistes. Vivia amb el seu germà i tenien un hort d'on baixava a vendre les verdures i altra fruita (figues, raïms...). Per arribar a Mollet, es va construir ella mateixa una mena de carro amb un parell de rodes i una plataforma de fusta. Deien alguns que semblava un carro de la pel·lícula Ben Hur. Com que no tenia bèstia per tirar, ho feia ella mateixa. Sembla que va ser una de les primeres dones dels entorns en portar pantalons, perquè li era molt més còmode per arrossegar el carro. Va fer de model del pintor Abelló per treure'n algun dineret, però just per anar vivint amb la venda dels productes de l'hort. “Un dia —creu convençuda— seré una artista famosa i tindrè molts diners. Tots aquests que ara es riuen de mi, callaran i m'admiraran”. Es mira al mirall. No és gaire grossa, però molsudeta. Té la cara fina i el posat afable. Si hagués nascut en una família rica, no es veuria abocada a arrossegar un carro des de l'altra banda per anar a Mollet a vendre quatre verdures...

10

El 24 d'octubre de 1909 es dóna compte al Ple de la proposició d'arrendar la parcel·la de terreny que hi havia al davant de la plaça de l'Ateneu, a Antoni Mayol, procurador de Miquel Grau Bassas (un farmacèutic de les Palmes de Gran Canària que tenia propietats a Mollet), per posar-hi parades els dies de mercat amb indemnització del pou i del safareig que hi havia al terreny. Una setmana després, el president informa que ha arrendat per 10 anys i al preu de 10 pessetes cadascun, aquest terreny o parcel·la i la indemnització del pou i safareig i les canyes i material sobrant d'obres que hi ha, per la quantitat de 85 pessetes.

Les primeres peixateres

La Lola Vila va posar una parada de peix a la plaça, al davant de la impremta Bachs. El pare es col·locava un coixí a l'esquena, folrat de xarxa de pescar i farcit de roba fins amunt del cap, per poder arrossegar un carret i anava a peu a Badalona a buscar el peix i tornava. La Lola, des de petita ja venia a la plaça; al costat hi havia la parada de cal Senat (l'Antoni Costa) i al costat, la Teresina i l'Enric Basart. Per l'altra banda hi havia les fruites: la Dinga i després el Joaquín. També l'Antònia Creus, que venia pollastre.

Hi havia gent que li demanava que els fiés i la Lola Vila ho feia sempre, perquè hi confiava. Compraven mig quilo de sardines... i li pagaven quan cobraven. Al “Quartelillo” hi vivia un home vidu amb quitxalla, que un dia li va dir que

El 1909 l'Ajuntament arrenda un terreny de Miquel Grau, al carrer de Barcelona, per poder-hi fer el mercat.

l'havien d'operar i estaria unes setmanes sense anar-hi, que, sis plau, si podia fiar a la filla que aniria a comprar i quan ell es recuperés, li ho pagaria tot. Així va ser.

La Rosa de cal Dingo continuava venent fruites i verdures a la plaça; era una dona forta, molt grassa (havia pesat més de cent quilos) i no tenia problemes si calia discutir amb el Casi (el majordom municipal) o el Godina, el secretari. Les seves filles, la Pepeta i la Carmeta, l'ajudaven. El Joan Climent era un paleta d'Hostalric que treballava a cal Dibuíxant; amb el pas dels dies, es va enamorar d'una de les noies que venia verdures, la Pepeta. Es van casar, ell va continuar fent de paleta i ella venent fruites i verdures.

Els robatoris, aprofitant el tràfec del mercat, eren freqüents. Per això l'Ajuntament acordà que "es cridi l'atenció del subcap dels mossos d'Esquadra, perquè durant les hores de mercat s'exerceixi la més exquisida vigilància per evitar robatoris i furts". A més, fa imprimir fulls volants per fer propaganda del mercat amb l'objectiu d'arribar als pobles dels voltants. Costen 25 pessetes i a principis del mes de febrer de 1909 s'escampen pertot arreu. A més, per tal de promocionar el mercat als pobles de les rodalies, demanen a la companyia

Venedores de peix a la plaça de Prat de la Riba. D'esquena, Lola Vila. A la dreta, tallant peix, l'Angeleta de cal Senat.

12 |

de ferrocarril MZA que rebaixi els preus dels bitllets els dies de mercat, per facilitar que la gent dels pobles del Baix Vallès, pugui venir-hi.

Els bars compleixen la funció d'aglutinar compradors i venedors: tres bars centraven l'atenció de la clientela abans de la guerra del 36, tots a la plaça del Mercadal: el bar Tarragó, famós pels vermut, el Quimet de la Taverna, conegut pels platillos de tripa i de cap-i-pota amb ceba, i l'hostal La Marineta, que els dimarts feien ple absolut. Més endavant, els bars de la plaça de l'Ajuntament: la Bodeguilla (ja desaparegut), i, sobretot, el Marfà.

El 30 de gener de 1910, l'Ajuntament que presideix Francesc Coll Saladrigas acorda pagar 124 pessetes pels arranjaments d'uns punts malmesos on hi ha el mercat setmanal. El 5 de juliol es llegeix el document d'autorització de Baldomero de Calderó perquè, a proposta del regidor Frederic Ros, es construeixi un umbracle a la plaça del Mercadal (davant de la Marineta) per al mercat ramader de porcs.

A finals de setembre, Mercè Cariteu demana autorització per establir amb caràcter permanent una taula per vendre gallina, conill, cansalada i altres comestibles

a la plaça de la Constitució, però al Ple del 4 d'octubre li deneguen "perquè la plaça no està destinada a aquestes coses fora dels dies de mercat setmanal". Uns mesos després, a principis de gener, Josep Poyatos demana permís per posar una parada de mercat a la mateixa plaça i ofereix contribuir amb una pesseta diària por "razón del arbitrio" sobre parades públiques de venda. El tema es debat al Ple del 15 de gener de 1911. El 26 de febrer s'aprova donar permís per instal·lar una parada de venda de gallina i conill a Teresa Viñals, a la plaça del Mercadal, i, aquest cop sí, aproven la concessió de la sol·licitud de parada a Mercè Cariteu per instal·lar-se a la plaça de la Constitució. Durant la Festa Major d'aquell any s'inaugura l'escorxador municipal, al final del carrer de Balmes, que va facilitar molt la matança dels animals i la seva venda, en condicions higièniques adequades. Aquell any, es comencen a plantejar la necessitat de cobrir el torrent Caganell, per higiene sanitària, una mesura que no es va tirar endavant fins al 1939, un cop acabada la guerra.

La Lola peixatera i l'Esteve Pons es llevaven a les cinc de la matinada per agafar el carretó del peix i preparar la parada. A l'hivern tenien una vela per protegir-se de la pluja i feien foc, cremant caixes; la mateixa vela els protegia del sol a l'estiu. Plegaven a partir de les dues o quarts de tres, perquè havien d'esperar que les dones que treballaven al tèxtil, a Can Mulà i a Cal Fàbregas, pleguessin i aprofitessin per comprar abans d'anar a casa. Ella mateixa va treballar 13 anys a Can Fàbregas, al torn de tardes i de vegades havia de

La plaça de la Constitució passà a anomenar-se Prat de la Riba.

Venedores de peix a la plaça. La noia que talla és Rosa Xiveli Vila. Al seu darrera, Lola Vila; a la dreta, la dona de cal Badó i just al seu darrera, Joana Barcala.

plegar per anar a la platja a comprar peix fresc. El fill que es quedava a casa, amb set anys, preparava el dinar amb l'ajuda de la veïna i també netejava els cistells del peix.

Canvis d'ubicació

El nombre de parades del mercat comença a ser considerable i de vegades hi ha problemes. L'any 1912 l'alcalde és Francesc Paradell i Suñé, propietari de la fàbrica de pastes de sopa, que tenia una botiga de comestibles. El 19 de maig, la comissió del Mercat informa que ha distribuït els punts en el mercat, a fi d'evitar l'aglomeració de venedors en un mateix lloc, perquè provocava problemes de trànsit. Decideixen que el sector de la polleria ocupi tot el trajecte des de cal Soca fins al carrer de Gaietà Ventalló, i les fruites i verdures, des del cafè de baix fins a la plaça.

El 29 de març de 1913 a l'Ajuntament s'informa que algun especulador poc escrupulós havia posat en venda "ous empollats". La Corporació, tenint en compte que ho considerava un fet greu, amb el descrèdit que podia comportar, acordà que es publicués una circular per avisar que serien castigats amb la màxima pena que correspongués aquells que haguessin comès aquella falta.

El 29 de març de 1916, l'alcalde de Mollet era Josep Ribas Falguera, més conegut com el Plata. Aquell dia, el regidor Ventura proposà que l'Ajuntament tornés a fer el mercat de porcs i grans al lloc on es feia abans, perquè on es va decidir traslladar-lo no havia donat els resultats que esperaven, valoració compartida per la resta del Consistori, que s'aprovà.

Es toca un altre tema delicat: hi ha alguns venedors que no són de Mollet i que voldrien tenir parada fixa, pagant el que estigués estipulat. Al regidor Ventura li sembla que caldria accedir-hi mentre que el regidor Ros no hi està d'acord; entén que si s'aproven unes taxes, "hi hauria diversos forasters que si haguessin de pagar no vindrien" i això perjudicaria el creixement del mercat i en última instància, la gent que compra. Ventura aclareix que el que ell proposa no és imposar cap taxa a tots els forasters sinó que el venedor que volgués una plaça fixa, tant si és del poble com si no, pagués la taxa voluntàriament; si no, s'hauria de posar on pagués...

L'any 1916, a efectes tributaris, els carrers es classifiquen en tres categories: la carretera de Ribes, la plaça Major, el carrer de l'Estació i el carrer de Barcelona són els que es considera que tenen la major concentració d'activitat comercial i de serveis i paguen els impostos més cars. Els de segona categoria són els carrers Gaietà Ventalló, Indústria, Pere Ramon, plaça del Mercadal, Pau i Sant Vicenç. La resta de carrers i places són els de tercera categoria.

Tanmateix, l'activitat industrial fa uns anys que ja està iniciant-se amb força. La Teneria Moderna Franco Española, més coneguda com la Pelleria, havia obert les seves portes el maig de 1897. Dues fàbriques tèxtils importants, Can Mulà i Can Fàbregas donaven feina a centenars de molletans i molletanes. L'any 1917, mentre era alcalde Josep Ribas, els obrers de la Pelleria van fer una vaga que va comportar la instal·lació de la Guàrdia Civil en un local de l'empresa al carrer Berenguer III. L'any 1918 els amos van promoure una cooperativa de consum per als seus treballadors i el Tabaran, inaugurat el 1919, es va constituir com a seu d'aquesta cooperativa.

La plaça de l'Ajuntament

La plaça Prat de la Riba era un punt de trobada: pageses amb aviram i conills (en gàbies, perquè es venia viu), peixaters, verdulaires... Per delimitar, posaven un mocador de fer farcells al terra. La plaça, al llarg del segle XX, va ser un punt estratègic de trobada, de festes, de ballades i de mercats. Amb motiu de la Constitució de l'any 1876 en temps d'Alfons XII, es va anomenar plaça de la Constitució. Del 1914 al 1919 va ser la plaça de Prat de la Riba, en honor al president de la Mancomunitat de Catalunya. Després de la guerra, l'any 1939,

La plaça de l'Ajuntament, on es poden observar les fustes de les parades de les venedores.

16 |

li van canviar el nom per “plaza del Caudillo” i amb el retorn de la democràcia, va recuperar el nom de Prat de la Riba. Des de principis de segle s’hi va fer el mercat, fins que l’any 1949 es va inaugurar, a la mateixa plaça, el mercat cobert. Tanmateix, molta gent l’ha coneguda per plaça de l’Ajuntament perquè des de l’any 1890 hi havia l’edifici de la Casa de la Vila.

Durant aquells anys, els preus dels aliments puguen molt, a causa, entre altres, coses, de la inflació provocada per l’escassetat de béns a conseqüència de la Primera Guerra Mundial. Un cuplet de l’any 1919 reflectia molt bé la situació: “la sardina va a pesseta, a sis rals el bacallà...”

L’Enric Basart i la Teresina Costa venien peix a la plaça. Al principi feien companyia amb el seu cunyat Ton de cal Senat (l’Antoni Costa) però després cadascú va vendre per separat. Cada dia preparaven les parades, que guardaven als porxos que hi havia a l’esplanada del davant, al costat de can Dragó. Tenien la parada al davant de la Maria dels diaris. Paraven fulles de col i gel i hi posaven el peix a sobre. L’avi Regino tenia un carretó amb una plataforma gran per poder-hi col·locar les taules. Ell s’encarregava de muntar-les i desmuntar-les. De vegades els baixava les paneres de peix des de casa fins a la parada, perquè ells no tenien vehicle.

Teresina Costa i Enric Basart, peixaters.

Continuen els canvis

L'1 d'abril de 1920 prenia possessió com a alcalde de Mollet Joan Soler Riguillo, propietari d'un cafè. El 30 d'abril informa al Ple que diferents veïns han presentat instàncies on demanen el trasllat de l'actual mercat de polleria i ous; considera que són contradictòries i per això proposa que aquell mercat s'ampliï a voluntat dels venedors des del carrer de Balmes fins a Gaietà Ventalló inclusiu. Però no és fins al 10 d'octubre de 1923, amb Joan Camps Brunés d'alcalde (encarregat de la Farinera Serra i nomenat una setmana abans) quan, després de valorar-ho es decideix traslladar el mercat setmanal de polleria i ous a la plaça del Mercadal, tenint en compte que té millors condicions de comoditat. També es decideix "procurar fer tota la propaganda possible del mercat per augmentar-ne la importància".

Les condicions econòmiques en aquells moments són que els venedors paguen un tant alçat per dia i per metres de via pública que ocupen. L'Ajuntament ingressa per aquest concepte entre 500 i 600 pessetes mensuals. El Sr. Llavina, en el Ple del 7 de novembre de 1923 diu que "els ingressos actuals són excel·lents". Una setmana després, "demana que es faciliti espai al mercat de venda de roba, a un venedor a qui li ha caducat la llicència".

Però un mes després, no tenen clar que el canvi hagi comportat beneficis; el 12 de desembre de 1923 l'alcalde diu que li sembla que el mercat setmanal ha perdut força amb el trasllat. El regidor Guañabens no hi està d'acord; "en tot cas —afirma— només es podria admetre un lleuger perjudici per als comerciants del carrer de Berenguer, però en canvi és un benefici per als de la part alta de la població". Un parell de mesos més tard, el 20 de febrer de 1924, s'acorda estudiar la forma de distribuir els venedors a fi de donar-los més facilitats d'accés al mercat setmanal de Mollet i el 30 de març la Comissió de Govern llegeix una sol·licitud de diferents veïns perquè el mercat setmanal es traslladi al lloc d'abans. Era complicat trobar un espai adient a tothom!

Aquell any, l'Ajuntament permuta amb els hereus d'Antònia Canet, dona de Gaietà Vínzia, uns terrenys per fer-hi una escola, inaugurada el setembre del 1925. El director dels nens és Ramon Alsina (en té 221) i la de les nenes és Carme Creus (que en té 110). El paisatge d'aquell indret era força diferent del d'ara: una gran esplanada enfonsada, camps i alguna casa. També hi ha escoles privades: la del senyor Marrugat, davant de l'església, amb 132 alumnes, la de la Srta. Carmela, amb 46 nenes i el parvulari de la Rossenda Fullerachs, amb 90 nens i nenes. Molts plegaven entre els 12 i els 14 anys per treballar i altres faltaven per ajudar a casa.

L'any 1926 els de can Bartalat van obrir una cansaladeria al carrer de Casanova. L'àvia de l'Anita feia de mocadera a cases de pagès de Mollet i va animar els fills per obrir la botiga. El Joaquim Bartalat Pagès tenia queviures i una mica de tot. Dos cops a la setmana anaven a vendre fruita a la plaça. Recorden la que anomenaven "Maiveniu", que vivia davant del cal Tan Bonic, perquè quan passaven els compradors, sempre els demanava que s'aturessin i comprassin, i acabava dient: "Mai veniu!".

La plaça, des de la banda de cal Fabrè. Al fons, l'Ajuntament i cal 95.

Els anys trenta. El projecte republicà de mercat de 1935

A començaments dels anys 30, Mollet tenia 2.371,5 quarteres de terreny dedicades al conreu de cereals, llegums, vinyes i fruites. L'any 1930, a Mollet ja hi havia 5.527 habitants i 1.128 edificis. L'any 1931 hi havia 43 botigues d'alimentació, 10 de pa, 9 carnisseries, 6 botigues de fruita i verdures i 4 de grans. Però els peixaters i l'Ajuntament feia temps que tenien desavinences, segons consta a la documentació municipal, mentre és alcalde Vicenç Camp Tintó (més conegut com l'Estevet de la bòbila) i Andreu Casi és el majordom. Joan Castells Renom requereix a la Comissió de Mercats perquè posi ordre en els llocs ocupats pels peixaters, "ja que és un abús com es practica en l'actualitat".

El 14 d'abril de 1931 Feliu Tura Valldeoriola és nomenat alcalde de Mollet. El xicot de cal Pinyonaire es guanyava la vida fent de pagès i de vaquer (una de les activitats ramaderes més destacades a Mollet i al Vallès). Passat l'estiu, el 22 de setembre, el Consistori que presideix anuncia un concurs de bestiar porcí per a l'11 d'octubre. El 29 de desembre, el regidor Josep Fortuny planteja el tema d'un treballador que s'encarrega de posar i guardar els taulells de venda. El Rafael Pascual, més conegut per l'avi Regino, s'encarregava de parar les parades al matí i les recollia després.

Comença l'any 1932. El 26 de gener, l'alcalde Tura explica les demandes de concert de l'àrbitri d'inspecció sanitària de preus per part dels venedors ambulants forasters Bayerre i Torrents, que venen assíduament al mercat, tal com s'ha fet amb els peixaters veïns. S'acorda que paguin 16 pessetes setmanals. El 9 de febrer, Joan Castells proposa que l'Ajuntament anul·li totes les taxes establertes fins llavors i apliqui a tothom la tarifa aprovada. Explica al Consistori que s'ha fet la revisió de les mesures al venedor ambulant de vendre d'oli i ha resultat que no defraudava.

Lluites d'interessos

Un dia, una peixatera va amenaçar el recaptador municipal, perquè no estava d'acord amb la taxa. El 23 de febrer Tura ho planteja al Ple i intenten posar-hi ordre. El 26 de maig, Joan Castells proposa "la prohibició de vendre carn, dolços i galetes els diumenges a la plaça del mercat, als comerciants que no paguin contribució a Mollet i que es retirin els permisos anteriorment atorgats". El 2 de juny la Comissió de Governació estudia l'informe del president de la Junta de Defensa d'Industrials i Comerciants on demana que es prohibeixi "la venda a la plaça pública de tot article que no sigui el peix, llevat del dia de mercat". Els botiguers pensen que aquestes vendes són competència deslleial.

La venda a la plaça va ser motiu freqüent de disputes entre els venedors i entre aquests i l'Ajuntament, cadascú en funció dels seus interessos.

20 |

La Unió Comercial de Mollet havia demanat a l'Ajuntament que no autoritzés la instal·lació de parades de venda a les places del mercat, llevat del dimarts de cada setmana, excepció de verdures, peix, gallina, conill o articles similars. Passat l'estiu, el 22 de setembre, l'Ajuntament aprova un dictamen en aquest sentit i demana que es comuniqui l'acord als venedors ambulants i a tots els interessats. Una setmana després, el 29 d'octubre, el regidor Antoni Guasch proposa "fer gravar el paviment del lloc de venda de la peixateria a la plaça del mercat per evitar successius accidents".

A principis de novembre, Joaquim Jorba Civit demana permís per establir a la plaça-mercat un taulell per vendre productes de cansaladeria, però el Ple del 24 de novembre, per unanimitat, acorda no atorgar-li permís.

L'any 1933, el 25 de maig, Pelegrí Pi vol saber què ha passat amb les prohibicions de venda de verdura a la plaça del Mercat els diumenges. Li sembla que es tracta d'una lluita d'interessos particulars dels venedors i interessats; per això pensa que l'autoritat no hauria d'intervenir-hi, perquè sempre és una garantia per al comprador la major concurrència de venedors, siguin o no de la vila. Intervenien en la discussió diferents regidors i finalment l'alcalde explica l'abast de la mesura

que havia ordenat, ja que “només afecta un revenedor i és per assegurar un major control del preu de les viandes”.

El mes de setembre, la Unió Gremial de Mollet demana que es prohibeixi la venda de comestibles, sobretot arròs, a la plaça del mercat els dimarts i festius. El 5 d'octubre, l'Ajuntament debat el tema i acorda fer complir aquest acord.

Mentre van governar els partits d'esquerres a Mollet, es recuperà el català, es van canviar els noms dels carrers, es va donar suport a entitats culturals i esportives, es creà el Consell Local de Primera Ensenyança, es va establir un cert control sobre els centres escolars privats, s'organitzaren colònies d'estiu per als infants i es comprà la mina d'aigua de Martorelles per garantir l'abastiment local. Van propiciar la fusió de les germandats, que donà lloc a la creació de la Societat de Socors Mutus de Mollet, i van promoure la Mútua Agropecuària d'Accidents de Treball. Un dels projectes més innovadors va ser el del mercat cobert.

El pas als mercats coberts

Durant molts anys, els mercats es van fer en places i carrers, però amb els anys, hi va haver grans canvis. D'una banda, els venedors s'especialitzen cada cop més; d'altra, van prenent força els intermediaris. Els ajuntaments també hi juguen el seu paper, vetllant per les condicions sanitàries dels aliments que s'ofereixen als mercats i, alhora, portar el control de les parades per tal de recaptar impostos. La millora dels mitjans de transport de les mercaderies, juntament amb el creixement de la població, fa possible l'augment del nombre de productes i les possibilitats d'elecció. D'aquesta manera, s'arriba a un període de transició que comporta un nou concepte de mercat, que passa a ser un emplaçament reservat i cobert.

Un altre motiu per cobrir els mercats són les queixes del veïnat, tip de les olors de les deixalles, dels crits i del soroll. Ben segur que tothom hem

Maria Teresa Basart, a la parada de peix.

sentit la frase “això sembla el mercat de Calaf” quan en un lloc hi ha molt brogit, i és que fa molts anys, aquesta ciutat celebrava un dels mercats més importants de Catalunya. Tothom parlava i ningú no sentia res; d'aquí va sorgir l'expressió.

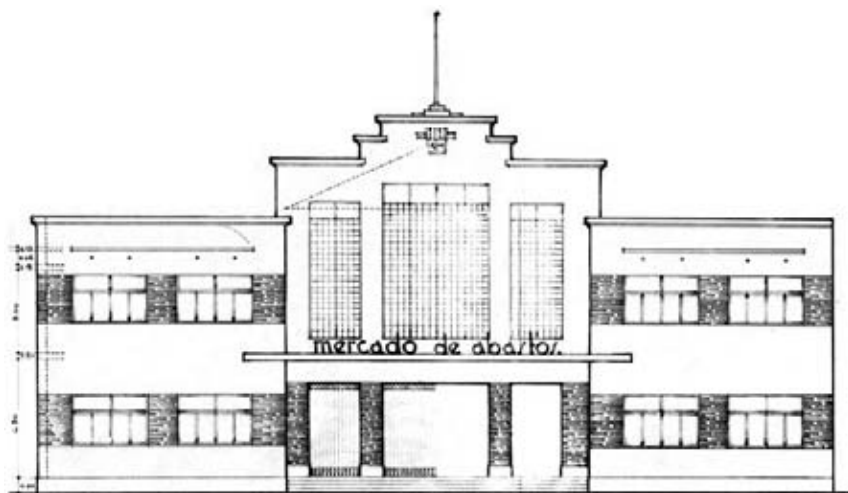
El 6 d'octubre del 1934, el president Companys proclama l'Estat Català dins de la República Federal Espanyola. Feliu Tura, com molts alcaldes catalans, va fer el mateix al seu municipi; per això fou destituït, empresonat i jutjat. Totes les corporacions municipals que hi donaren suport foren cessades i substituïdes per òrgans gestors. A Mollet l'alcalde nomenat va ser Joan Gay Carné, home de dretes, que es limità a gestionar el que hi havia engegat, com el següent, Josep Ribas. Així, durant l'any 1935, els tècnics municipals treballen el projecte de mercat engegat pel govern municipal d'esquerres, que s'aprova aquell mateix any.

El projecte de mercat de 1935

El projecte és signat per l'arquitecte municipal Manel Casas Lamolla.

A la memòria del projecte, s'explica que “en l'actualitat, les transaccions es verifiquen en plena plaça pública, instal·lant els llocs al terra on la pols i el terra mai exempt de residus excrementicis poden ser porta oberta a contaminacions i infeccions amb greu perill per a la salut pública”.

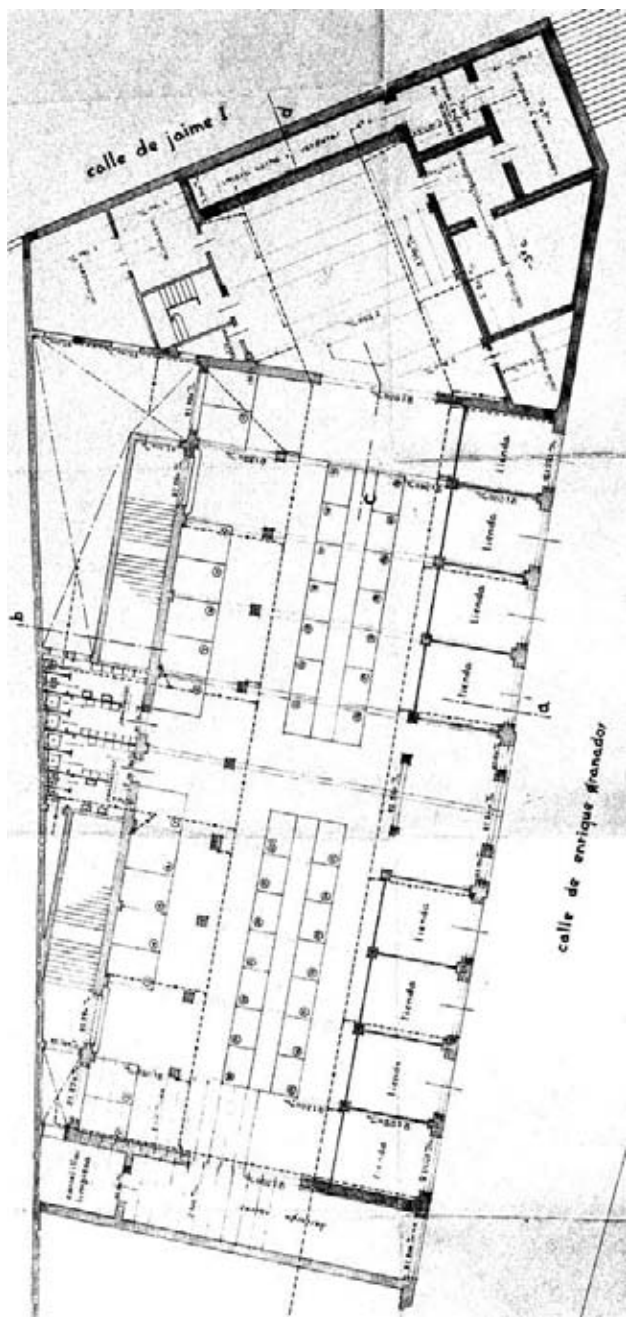
22

fachada Calle Jaime I.

Plànol del projecte de mercat de 1935, que anava des de la plaça fins a Jaume I.

Plànol lateral del projecte de mercat de 1935, que tenia dues plantes.

Mollet tenia 6.000 habitants i per fer-lo, calia expropiar dues superfícies: la de la rectoria vella (1.097 m²) i de Gaietà Vínzia (819 m²), on hi havia la masia de cal Dragó. El pressupost era de 338.089,84 PTA. L'edifici tenia una nau central de 18 x 40 m, dos pisos i anava des del carrer de Jaume I, on hi havia l'entrada principal amb vestíbul, fins a la plaça Prat de la Riba, amb una altra entrada on es feia la descàrrega de mercaderies. El mercat tenia 60 parades. La irregularitat del solar permetia fer un gran vestíbul a la banda de Jaume I, amb una porteria, administració, laboratori, veterinari, escales per a l'habitatge de l'encarregat, etc. També hi havia entrada pel carrer d'Enrique Granados (l'actual Sant Vicenç). En aquesta banda, hi havia previstes botigues de queviures. A l'interior, cambres frigorífiques, magatzems, vestidors, sanitaris, dipòsits d'aigua, cuina i menjador, oficina de repès... Les cambres estaven separades de l'entrada comuna per una avantcambra; les de les carns tenien 4º i les del peix 3º i es calculava espai suficient per a 2.500 Kg de carn i 1.500 de peix. L'Ajuntament s'acollia a la Llei de l'atur obrer del 25 de juny de 1935 i demanava una prima d'un 50% del cost al govern central.

24

El 28 d'agost de 1935, la Junta interministerial d'obres contra l'atur del Ministeri de Treball del govern espanyol, concedeix una subvenció de 76.070 PTA per a aquestes obres. El 27 de gener de 1936, l'Ajuntament lliura una petició de préstec de 360.000 PTA a la Caixa per construir-lo amb l'objectiu de contractar persones aturades i "remeiar" l'atur involuntari. El febrer de 1936, amb el triomf del Front d'Esquerres, Feliu Tura i els seus companys tornen a recuperar el govern municipal, però amb la guerra, el projecte s'atura.

Canvis a conseqüència de la guerra

El juliol de 1936 el general Franco es revolta contra la república legalment constituïda. El 2 de setembre, els socis de l'antiga Cooperativa d'operaris de la Pelleria es constitueixen en la Nova Cooperativa de Consum i presenten una instància a l'Ajuntament on demanen la cooperativització del comerç de Mollet i la conversió dels petits comerciants en cooperativistes. Per això, volen la supressió absoluta de totes les botigues de Mollet excepte la pesca salada, les fruiteries i les pastisseries, i que es prohibeixi la venda d'altres articles alimentaris. Al final no es fa, però hi ha friccions constants "per l'horari d'obertura, el repartiment de productes racionats o pel dret a vendre determinats articles. El 3 de novembre de 1936, la Unió Comercial i Defensa d'Industrials demana poder vendre porc, ja que l'Ajuntament deixava vendre'n a la Cooperativa i a en Llorenç, que tenia empleats i havien de treballar. El problema era que hi havia moltes botigues i els petits comerciants tenien més productes dels que podien vendre".

La Central lletera de Mollet, situada en una antiga masia de la carretera de

Ribes, on ara hi ha una mútua, va començar a funcionar el 8 de juny de 1937. Hi arribava llet de pobles del voltant i del mateix Mollet; en inaugurar-se, la central refredava una mitjana de 9.381 litres de llet diaris, procedents de 207 productors que, en conjunt, tenien 2.364 vaques. Acabada la guerra, deixà de funcionar, tot i que alguns vaquers molletans encara van continuar venent la llet a particulars.

Durant la guerra, l'escassetat de menjar preocupava tothom. Es continua venent carn de gallina i conill a la plaça però vénen forasters, la compren i els de Mollet es queden sense. Per això, la Comissió de Proveïments creada per l'Ajuntament, proposa que "la venda de carn d'aviram es faci al pati de l'exrectoria i hi hagi un empleat municipal que no deixi entrar ningú que no porti la targeta de racionament local."

Des del novembre de 1936 funcionen aquestes targetes de racionament per assegurar aliments bàsics a la població. L'any següent, els productes que hi entraven per persona i setmana eren: 150 grams de pa, 210 de mongetes, 245 d'oli, 105 de cigrons, 104 de sucre, 105 de cafè, 4 ous i 2,1 Kg de patates. L'acta del Ple del 16 de juny de 1937 especifica: "Des del pròxim dimarts, només es podran vendre al mercat productes racionats mitjançant la targeta de racionament i amb la quantitat màxima que hi marqui. La venda d'altres productes és lliure".

Els conflictes entre la Cooperativa de Consum i la Defensa d'Industrials i Comerciants són habituals. La venda de porc estava en mans de la Cooperativa però el febrer de 1938, l'Ajuntament decideix que el repartiment de queviures es faci en la proporció de dues parts per a la Defensa i una per a la Cooperativa.

En temps de guerra, la Rosa Ros i el Genís Pascual, de Gallecs, anaven subsintint amb el bestiar i el que conreaven al camp, com tanta gent; a més, intercanviaven productes. Per exemple, el pare tenia farina i la bescanviava per bacallà. Al final de la guerra van aparèixer soldats que venien de l'Ebre. De vegades apagaven els llums, per por. Les tropes franquistes entren a Mollet el 27 de gener de 1939. La guerra s'acaba l'1 d'abril de 1939. La postguerra és dura.

La postguerra

L'any 1940 Mollet té 6.132 habitants, 33 botigues d'alimentació, 11 forns, 28 carnisseries, 10 botigues de fruita i verdura i 5 de gra. El ramat boví havia disminuït des del temps de la República i ho continua fent durant la postguerra.

El govern municipal reprèn el tema de la construcció del mercat, que havia que-

dat congelat amb la guerra. L'Ajuntament franquista coincideix amb l'anterior Consistori en aquesta necessitat i no vol perdre la subvenció que el govern central els havia atorgat. Per això, el 28 de novembre de 1940, l'alcalde molletà Simeó Rabassa signa un informe que diu: "El mercado municipal no se llegó a iniciar por haber sido repuesto el ayuntamiento del Frente Popular". El 30 de maig de 1941 escriu al president de la Junta interministerial d'obres per mitigar l'atur per reclamar la subvenció per fer el mercat. A Madrid els deien que "no procedía por haber sido acordada por el Consejo de Ministros rojo en el año 1938", però l'Ajuntament molletà argumenta que el 1935 era abans del "período rojo".

El dimarts, al davant de la Marineta hi havia el mercat de l'aviram, però amb les obres de l'església, derruïda durant la guerra, l'Ajuntament el va traslladar al carrer Gaietà Vínzia cantonada amb Jaume I. La nova església i els locals parroquials, que ocupaven més espai que abans, es van inaugurar l'any 1941. A Vínzia també s'hi van instal·lar els esquiladors i els ferrers, que aprofitaven que els amos anaven al mercat, feien gestions o esmorzaven, per fer-hi la seva feina. Calia demanar tanda, com a les barberies i si aquell dia no acabaven

la feina, un altre dia anaven a les cases a fer-la. La gent deixava els carros i els cavalls a l'esplanada de cal Roca, on hi havia uns ganxos per lligar-los; un home pobre, en Peret Torrefita, s'encarregava de vigilar-los, a canvi d'uns diners. En aquella gran esplanada llavors només hi havia la gasolinera del Benigno, els de cal Mogas... i camps enfonsats. Després, el mercat va tornar a la Marineta (anava des del forn de cal Careta, a la cantonada de Jaume I, fins a l'església).

Josep Ribas, alcalde en tres ocasions, va ser, del 1941 al 1956, l'adjudicatari del transport de les carns procedents de l'escorxador municipal.

La M. Teresa Basart, nascuda el 1931, a principis dels anys quaranta

Maria Teresa Basart, amb l'haca i el carro.

ja anava a ajudar la seva mare, la Teresina peixatera. Un dia que estava sola a la parada, com que sentia com anunciaven els productes les altres peixateres, va cridar: “Sardina de nuvi, sardina de nuvi” i una clienta li va preguntar: “Que n’has vista alguna, nena?”

Peixateres, verdulaires, carnisers i cansaladers

Al principi de tot, el Ton de cal Senat i l’Enric Basart anaven a la subhasta al mercat central de Barcelona, amb el camió de l’Enric que conduïa el Ton. Més endavant, en Jaume, un cambrer que treballava a la Marineta i que també feia de xofer, els hi portava. Quan tenien peix a la tarda, si el volien vendre, l’Arbó, el paraigüer, que feia de pregoner, passava pel poble per avisar que a la parada hi havia peix fresc. No hi havia neveres a les cases i ells les guardaven en unes caixes llargues folrades de zenc, on posaven gel trinxat —que el Bruno repartia per les cases i les botigues— i el peix s’hi guardava bé. Tanmateix, si tenien peix durant el cap de setmana, els diumenges en venien, a casa seva mateix, a l’entrada, allà al carrer Sant Jaume, amb l’ajuda de les filles, que després de deixar-ho a punt, com que era dia de guardar, anaven a missa.

L’any 1942, amb deu anys, la Rosa Climent, filla de la Pepeta i néta de la Rosa de cal Dingo, ja venia fruites i verdures a la plaça. Anava a escola a primera hora, però a mig matí sovint l’anaven a buscar perquè havia d’ajudar la mare i la tia Carmeta, i portar encàrrecs a domicili. Tenien clientela de cases bones. La feien anar, per exemple, fins a Sant Fost, a casa dels senyors Maymó (els de Ràdio Maymó de Barcelona) a prop de can Fenosa, a portar fruites i verdures. Anaven al Born a comprar i el Martí Pou (o el seu ajudant, el Mílio) els portaven el producte fins a Mollet.

El Tomàs Bordas Janer i la seva dona Ramona havien arribat a Mollet l’any 1943 i tenien una botiga al carrer de Berenguer III on venien xai i vedella.

En Joan Ribot i la Rita Solà tenien bens i venien carn a la botiga del carrer de Gaietà Ventalló. El fill, l’Ignasi Ribot Solà va continuar el negoci de carnisseria; el seu fill, el Josep Maria, de petit havia anat a vendre ous de les gallines de casa a la plaça del Mercadal. La mare l’alliçonava bé abans de sortir: “Per sota de tal quantitat, no els venguis!”. També ajudava el pare a dur les galledes amb la sang dels animals sacrificats de l’escorxador cap a casa. Eren les vuit del matí i sovint ensopegaven una corrua de monges del col·legi de Lestonnac que anaven cap a l’església a oir missa, de dues en dues. Com que ell amb prou feines podia portar les galledes, hi havia una monja que li deïa que s’hi acostés i l’ajudava a dur-les.

Carme Pamies i Ramona Bordas, a la parada de carn.

28 | La família de l'Anita Galí venia carn a la botiga que tenien al carrer de Berenguer III, 170, des de l'any 1896. Quan el Josep Ripoll Buixeda va conèixer l'Anita, ell feia de mecànic d'aviació, però ho va deixar. Amb la guerra les coses havien anat malament i va passar a fer de pastor de bens per tirar endavant el negoci de casa la muller. Llavors només es venia carn de be (en mataven uns sis o set a la setmana) i de vedella no n'hi havia, només a Barcelona.

El govern central manté la subvenció

Davant la insistència de l'Ajuntament molletà per recuperar la subvenció del govern central, a Madrid, el 30 de novembre de 1942 els pregunten si l'Ajuntament pensa tirar endavant el projecte. A la sessió del 28 de desembre de 1942, acorden fer-ho i el 4 de gener del 1943 els ho comuniquen.

A l'edició de la revista Vallès, del 19 de novembre de 1944 expliquen que l'espai que ocupaven les parades del mercat a la plaça de l'Ajuntament ara queda lliure perquè són al solar de l'edifici municipal després de l'enderroc de l'antiga casa parroquial. I és que durant un temps, es ven al mur de les cases del carrer de la Pau. Sota un porxo s'hi agrupaven les polleries; també hi havia els del peix i les verdures. L'Antònia Creus, la gallinaire, que era al costat de la Lola peixatera, tenia una noia, la Maria Roca Martínez, que l'ajudava en les feines de casa i a matar pollastres i gallines. Uns anys més tard, aquesta va decidir vendre pel seu compte i es va independitzar.

L'any 1945 es funda l'Economat, situat als baixos del Tabaran, promogut per l'empresa de la Teneria, a la qual més endavant se sumen les fàbriques de Can Mulà i de Can Fàbregas, amb l'objectiu d'oferir als treballadors productes alimentaris a bon preu.

Teresa Costa i Amadeu Tarragó, agafant una tonyina. L'home de la boina és un oncle de la Teresa, el senyor Vert de Torroella.

El mercat municipal de Mollet

Projecte de 1947

L'any 1947, l'arquitecte municipal Pere Corella Tortosa signa el nou projecte de mercat municipal que es presenta aquest any, molt més modest que el que s'havia presentat l'any 1935, amb un preu base de subhasta de 198.380,26 PTA. Té 519 m², només preveu una sola planta, i no hi ha cambres frigorífiques, magatzems ni sanitaris.

30 | Vallès, núm. 382 anuncia el concurs subhasta de les obres del mercat, el 20 d'abril de 1948, que s'adjudiquen a un constructor de Barcelona, Juan José Ridao Cano. L'abril de 1949 es fa el projecte complementari de construcció d'uns sanitaris a l'exterior, una font i les parades interiors. Aquesta part de l'obra s'adjudica al molletà Pere Conesa López, per 120.000 PTA.

Finalment, el govern central comunica a l'Ajuntament de Mollet del Vallès que els concedeix la subvenció per 74.548 PTA. Poc després, el març, els reclamen els justificants de les despeses, que l'Ajuntament envia desglossats així:

Treball	PTA
derruir l'antiga rectoria	5.606
comprar terrenys	50.000
obra executada	212.900

L'estiu de l'any 1947, a la Festa Major, a més dels actes que s'organitzaven a la pista Rosaleda i els de l'empresa Continental, les entitats van fer un envelat a l'espai on després s'hi havia d'edificar el mercat. Eren els del futbol, el bàsquet... però es van picar els dits, perquè va ploure molt, l'envelat es va inundar i hi van perdre diners.

El 22 de juliol de 1949 s'aprova el Reglament del Mercat Municipal. L'article 3 fixa

Ayuntamiento de Mollet

Nº 65

NEGOCIADO HACIENDA

EJERCICIO DE 1940

CONCESION DE PUESTOS DE LA PLAZA MERCADO

He recibido de D. Ignacio Ribot Sala
la cantidad de dos mil cien pesetas
Pesetas en concepto de precio de adjudicación de el puesto lateral
n.º 25 por saldo total.

Mollet, 17 de febrero 1940,
El Depositario,

SON PTAS. 2010

Rebut emès per l'Ajuntament de Mollet per la concessió d'una parada lateral de venda de carn a Ignasi Ribot.

les funcions de l'administrador municipal, que són, entre d'altres, la de portar un registre de permisos i parades, un inventari del material del mercat, enviar la relació de baixes i vacants a final de mes al departament d'Intervenció, cobrar cada dia els drets d'ocupació de les parades eventuais i la mensual dels fixos, donar compte cada setmana de la recaptació de les eventuais, evitar i resoldre conflictes, prendre nota dels preus i passar-ho a alcaldia i vigilar que no es vengui carn sacrificada il·legalment. L'article 6 diu que cap empleat pot rebre, dels venedors o compradors, "dádivas" ni obsequis.

El Reglament fixa la prohibició de venda ambulat al mercat, l'ús de fulletons impresos, o que venguin persones amb malalties contagioses o repugnants. També prohibeix fer-hi rifles, atreure l'atenció de les clientes a crits o que aquestes toquin les mercaderies. També estableix que els venedors de carns i peix duguin un davantal blanc. L'article 35 fixa que els adjudicataris de les parades interiors tenen preferència per ocupar llocs a l'exterior, a la banda del carrer de Sant Vicenç.

Coberta del Reglament del Mercat Municipal que es va aprovar el 22 de juliol de 1947.

Les subhastes

La primera subhasta per adjudicar les 80 parades es fa el 8 d'agost de 1949 al pis de sobre ca la Francisqueta, al carrer de Berenguer III, un edifici municipal. El nen Josep Maria Ribot és l'encarregat de cantar els números i els noms de les adjudicacions. Hi ha 32 parades laterals, que ocuparan les carns, 24 centrals per al peix fresc i la pesca salada i 24 centrals laterals per a fruites i verdures. Els preus de sortida són de 2.500 pessetes les laterals i centrals laterals i 4.000 les laterals; la concessió és a vint anys.

El Joan Brunés tenia una botiga des de l'any 1946 al que avui és la part del darrera del Marfà, davant del Coma i va decidir comprar una parada; els cansaladers, per consell de l'alcalde Negre, que tenia por que les parades es quedessin buides, es van posar d'acord i van oferir-ne 4.030 PTA a la primera subhasta. A ell li va tocar la número 8, a la cantonada de la porta que donava al carrer de Sant Vicenç, la que ell volia. Queden buides les de peix, que s'adjudiquen en una subhasta posterior, l'11 d'agost, a preus força superiors als de sortida.

Llista de paradistes

1. 1. Lluïsa Pla Berenguer	41. Josep Crusats Blancafort
2. Tomàs Bordas Jané	42. Maria Joher Polo
3. id.	43. Pere Fradera Planas
4. Josep Subirà Valls	44. Ana Martínez Navarro
5. Pere Ventura Coll	45. Joaquim Agustí Teixidó
6. Pere Pujades Sampera	46. id.
7. Joan Codina Pou	47. Lluís Villanueva Anton
8. Joan Brunés Gurri	48. Emília Prat Suñol
9. Vicenç Riera Mutgé	49. Emilio Rebull Borràs
10. Josep Crusats Blancafort	50. id.
11. Joan Prat Padró	51. Joaquim Valls Ruiz
12. Antònia Creus Subirà	52. id.
13. Ramon Claverol Oliva	53. Joan Madaula i Aurora Escura
14. Jaume Barnils Pidevall	54. Joan Climent Guitart
15. Josep Ripoll Buixeda	55. Rosa Ventura Roca
16. Antonio Llorens Agustino	56. id.
17. Montserrat Viñals Solé	57. Pilar Embi Bendicha
18. Salvador Claverol Oliva	58. id.
19. id.	59. Ignasi Homs Solé
20. Carme Bertran Pellicer	60. id.
21. Pere Torrents Terradellas	61. Pere Pons Casulleras
22. Engràcia Aloy Roca	62. id.
23. Jacint Comas Ferran	63. Lluís Company Montesinos
24. Jaume Paradell Riera	64. id.,
25. Ignasi Ribot Solà	65. Joan Bragulat Fabrè
26. Maria Roca Martínez	66. Isabel Miñarro Martínez
27. Rosa Alemany Demiquel	67. Rosa Micó Guzman
28. Maria Cariteu Palau	68. id.
29. Joaquim Bartalot Pagès	69. Antonio Bayarri Vizcarro
30. Francisco Ribot Ribas	70. id.
31. id.	71. Elías Adan Bonache
32. Jaume Fabrè Fabrè	72. id.
33. Fernando Pla Trias	73. José Esperanza Ribas
34. Pere Garcia Pérez	74. id.
35. id.	75. Antoni Costa Palau
36. Rosendo Dalmau Guinjoan	76. id.
37. id.	77. Concepció Codorniu Dalmases
38. Fernando Pericàs Esteve	78. id.
39. Daniel López Tarragona	79. Enric Basart Pujol
40. Rosa Xiveli Vila	80. id.

Del total, 9 paradistes són de fora de Mollet

Cansaladeria Brunés. Maria castellana, Maria Solanellas i la seva germana Roseta. Al darrera, Fernanda.

Inauguració. 1949. La gent

El mercat s'inaugura oficialment el 19 d'agost de 1949 a dos quarts de set del vespre, amb la presència del governador civil de la província, durant la Festa Major. Hi va haver molta competència per ser escollida pubilla, però al final sembla que l'afortunada va ser la Maria de cal Dingo. La Teresa Pons, la filla de la Lola i l'Esteve, va estar preparant panets per als entrepans de la festa. Tenia 14 anys i li havien dit que portés un davantalet blanc però com que tots els que ella tenia eren grans, la Ramona de cal Bordas n'hi va deixar un de petit. El Josep Maria Ribot recorda que al passadís central hi havia el cava, les copes i els aperitius per picar, però després dels parlaments, els de casa seva i altres venedors, van marxar. Allò no era per a ells, van dir.

De fet, el mercat es va obrir el dissabte 15 d'octubre de 1949 a les 7 del matí, diada de Santa Teresa, tal com recorda la Nuri Mitjans. No es va fer res especial. Es va obrir, les venedores van posar la mercaderia... i a esperar les clientes. Ells tenien la parada entre els de cal Fideuer i les Aloy. Al principi va costar una mica i no va ser fins uns anys més tard que el costum d'anar a plaça es va consolidar. L'horari era de dilluns a dissabte, de 7 del matí a 12 del migdia. Els dissabtes

també es venia de 4 a 8 del vespre. Les peixateres, a més, podien obrir la resta de tardes, de 5 a 7 de la tarda.

L'ordenança fiscal número 35 d'aquell any fixava les següents tarifes: les parades interiors laterals adossades a la paret pagaven 50 PTA al mes; les interiors laterals, 35. Les exteriors orientades al c/ Sant Vicenç, les de tres metres, 15 PTA per mercat i les de dos metres, 10 PTA. Les exteriors eventuais orientades al c/ La Pau, per a planters i hortalisses, 5 PTA per mercat.

L'alcalde era Ramon Negre i el Consistori presidit per ell havia aprovat una normativa amb la "prohibició rigorosa de vendre carns fresques i peix a les botigues en horari d'obertura del mercat" amb l'objectiu de potenciar l'activitat del mercat, però els botiguers ho incomplien sovint. Des del mateix any, hi va haver un munt d'expedients sancionadors per aquest motiu.

Els inicis del mercat cobert

Al principi hi havia el costum de dur els animals vius, amb gàbies, sobretot els conills, i els mataven allà mateix a la parada. La Maria Cariteu (Citrola), venia menuts. Hi havia les cansaladeries de la Gracieta Aloy, el Brunés, el Fabrè, els

Mercè Ribot, germana de Josep Maria Ribot, despatxant. A la dreta, la seva mare.

Bartalot, els de la Tenda Nova; el Francisco Ribot i la Rosita de cal Capeta, que venien carn, el Rossendo Dalmau, que havia fet de carboner i ara venia fruita... Entre les peixateres, la Lola, l'Angeleta, la Maria Teresa, la Maria del Bonache, de Barcelona...

El pare de la Maria Cariteu era carnisser (tenien la botiga a Jaume I). Quan es va obrir el mercat, l'Ajuntament volia que hi hagués una única parada de menuts, i la Maria va comprar-la. La Gracieta, nascuda el 1923, era de Vic, però durant la guerra havia viscut a Irun; quan els nacionals hi van entrar, va venir a Mollet; llavors era petita però anys més tard va conèixer l'Agustí Lapasset, el fill de la Maria i un parell d'anys abans d'obrir el mercat es van casar. La Gracieta i les germanes tenien carnisseres coneguts a Vic i van anar allà a aprendre l'ofici de menuderes. A la plaça, ella ajudava la sogra.

Els de cal Bartalot van comprar una parada per vendre productes de cansaladeria; hi despatxava el Joaquim i les dues filles, l'Angelina i l'Anna (que tenia 18 anys), però de fet, la primera es va casar tres dies després de la inauguració i després, quan va tenir els fills, no hi era tant. Més endavant, van tenir dependentes. Cada dia, baixaven amb un carretó carregat amb les cistelles dels productes, tapades amb draps nets, ho paraven al taulell i ho classificaven.

36 |

Quan l'Angelina es va casar, els venedors encara no s'havien organitzat, però més endavant van decidir que, cada vegada que algú es casés, li farien un regal. Van dividir la plaça en quatre parts i quan es casava algú d'una de les parts, els venedors d'allà recollien diners (potser un duro) i li compraven un joc de ganivets, una figura... Un cop a l'any feien un dinar: cadascú hi aportava els seus productes, s'ajuntava tot i es feia un gran àpat.

Els tenien la parada en una de les cantonades. Hi havia un petit quartet on tant ells com els de cap Capeta, a l'altra banda del quartet, hi guardaven coses, però quan els peixaters el van començar a fer servir, perquè necessitaven espai per guardar les caixes, es va complicar, perquè feia molta pudor. El fet de no tenir cambres frigorífiques va esdevenir un problema, ja que comportava que cada dia, els venedors haguessin d'emportar-se el gènere als frigorífics de casa seva per conservar-los i tornar-los l'endemà. Recorden que els primers en posar-se un frigorífic propi van ser ells, els de la Tenda Nova i el Margarit. També els Ribot. Van haver de pagar la instal·lació, però anys més endavant, el 1979, quan van augmentar la potència elèctrica de totes les parades, van haver de tornar a pagar.

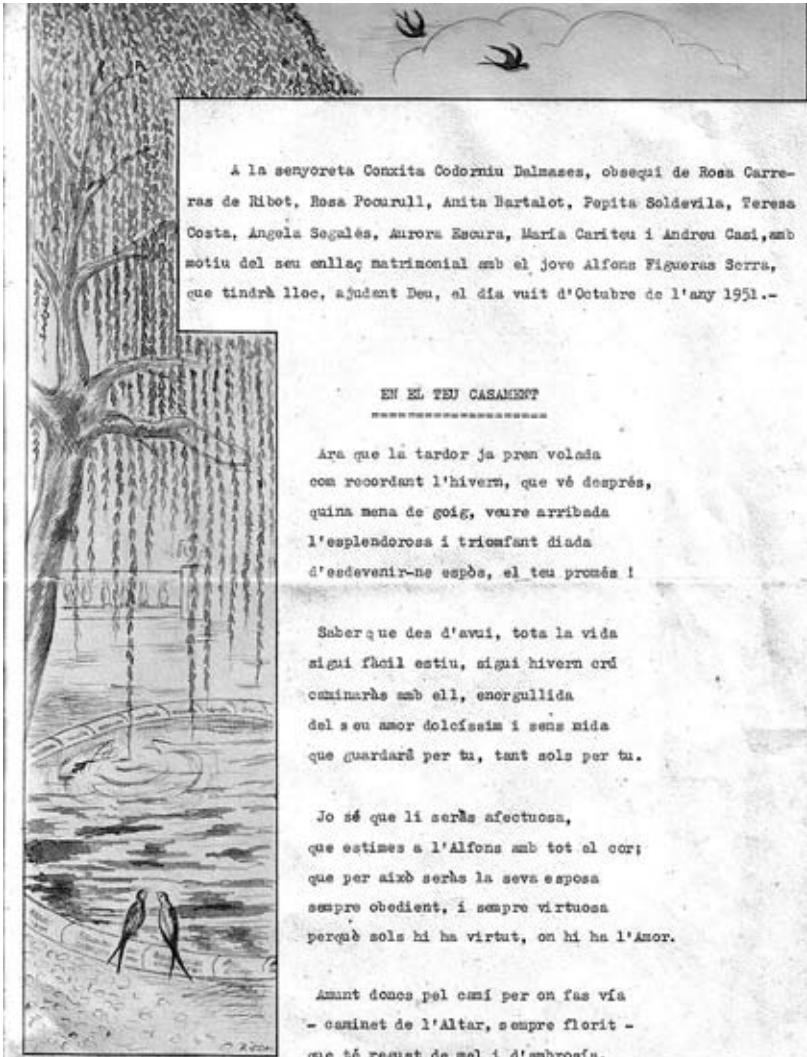
L'Anna Bartalot es casa amb el Vicenç Corominas el 1952. Tenia 23 anys. Mentre

Anna Bartalot i Anna Butjosa, la dependenta, als anys vuitanta.

eren promesos, ell, que treballava a Can Fàbregas, a l'hora d'esmorzar, corria cap a la parada de la plaça amb el pa a punt i ella li posava a dins un tros de botifarra o un altre embotit i ell tornava content cap a la fàbrica. Van tenir dos fills i una filla. Un dels fills, el Pere, es va quedar la parada del mercat vell i ha continuat al nou; la filla, l'Àngela, també ha continuat el negoci a la botiga del carrer de Casanova i al mercat hi ha la seva filla, la Marta. El Vicenç, que sempre va ajudar la dona, ara té temps per compondre música, la seva gran afició, i lamenta que els fills i els néts no s'hi hagin enganxat. L'Anita, amb 77 anys, conclou: "Jo m'ho vaig passar molt bé, despatxant. Eren altres temps, però encara ho faria, si pogués".

La Conxita Codorniu havia treballat deu anys a la fàbrica de pintes del Guiu però quan van obrir el mercat, l'any 1949, la mare i el pare li van comprar dues parades per vendre-hi pesca salada. Tenia 24 anys i moltes ganes de treballar i de relacionar-se amb la gent. Estava envoltada de dues peixateres: en una banda, la Teresina; en l'altra, l'Angeleta. També tenia molt bona relació amb l'Anita del Joaquín i la Pepeta de cal Dingo... Es va casar tres anys després i la Rosa Carreras de Ribot, la Rosa Pocurull, l'Anita Bartalot, la Pepita Soldevila, la

A la senyoreta Conxita Codorniu Dalmases, obsequi de Rosa Carre-
ras de Ribot, Rosa Pocarull, Anita Bartalot, Pepita Soldevila, Teresa
Costa, Àngela Segalés, Aurora Escara, Maria Caritou i Andreu Casí, amb
motiu del seu enllaç matrimonial amb el jove Alfons Figueras Serra,
que tindrà lloc, ajudant Deu, el dia vuit d'Octubre de l'any 1951.-

EN EL TEU CASAMENT

Ara que la tardor ja pren volada
com recordant l'hivern, que ve després,
quina mena de goig, veure arribada
l'esplendorosa i triomfant diada
d'esdevenir-ne espòs, el teu promès !

Saber que des d'avui, tota la vida
sigui fàcil estiu, sigui hivern ord
caminaràs amb ell, enorgullida
del seu amor dolçíssim i sense mida
que guardarà per tu, tant sols per tu.

Jo sé que li seràs afectuosa,
que estimes a l'Alfons amb tot el cor;
que per això seràs la seva esposa
sempre obedient, i sempre virtuosa
perquè sols hi ha virtut, on hi ha l'Amor.

Amant doncs pel camí per on fas via
- caminet de l'Altar, sempre florit -
que té regust de mel i d'ambrosia,
repicaments de Glòria i d'alegria
i clarors dels estels de l'infinit. !

Regal que van fer les companyes de Conxita Codorniu amb motiu del seu casament.

Teresa Costa, l'Àngela Segalés, l'Aurora Escura, la Maria Cariteu i l'Andreu Casi van encarregar al Joan Aliguer que li fes un poema, amb un dibuix del Josep Riera. La Conxita es va casar amb l'Alfons Figueras, que tenia un taller de fusteria, que es limitava a portar el material al matí i anar-lo a recollir quan plegava, a la plaça. Després, quan la Conxita estava embarassada, tenia molta gana i l'Angeleta, al costat, li deia que si li venia de gust qualsevol cosa que ella tingués, li digués.

El fred

Els primers anys hi feia molt fred i queia aigua de la teulada; a les piques on la Conxita tenia el bacallà es feia un tel de gel... Més endavant, a sota el taulell hi van posar una cambra amb motor. Com que llavors no hi havia congelats, les clientes, sobretot quan feia mal temps, compraven bacallà. Potser les tempestes no havien permès que els pescadors sortissin a pescar i el bacallà sempre era una alternativa. La Conxita procurava tenir contentes les clientes, i si un dia calia pujar les escales d'un pis per anar a portar un encàrrec a una persona que estava malalta, ni que fos per dur-li només 50 grams de tonyina, ho feia. Per sort, tothom li pagava i no va tenir deutes.

Havia tingut diferents dependents, com la Maria Rosa de cal Setrill, però la que va tenir més anys va ser la Maria de cal Tano, neta, treballadora i molt bona noia. En temps de l'alcalde Llorens, es van plantejar el tema de les vacances d'estiu i van acordar fer dos torns: la meitat de les parades tancava un parell de setmanes i l'altra meitat tancaven les altres; així es podia continuar donant servei a la clientela. Els anys següents, però, cadascú va decidir agafar deu o quinze dies segons les conveniències.

El Carnaval i la Quaresma

El Dimecres de Cendra, el darrer dia de Carnaval, venien moltes arengades. Si les clientes volien, les venien disfressades, amb un vestidet que tallaven de retalls de roba amb uns tisores especials. Recorda que es venien a dos rals si no anaven vestides i si duïen vestit, a pesseta. Un any en van vendre cinc barrils (n'hi havia unes 50 a cada un). El seu home, com que tenia fustes de sobres, tallava llistons i el regalaven per penjar la sardina. Molta gent recorda l'oliva que la Conxita els regalava quan eren petits. Durant la Quaresma no es venia tanta carn ni menuts, per la prohibició de l'Església de menjar carn.

Preparar els menuts, a casa, duia molta feina. Els de cal Citrolo els compraven a tots els carnisers, però tenien una relació especial amb el Cinto Comas, que els va ensenyar a escaldar i sovint els ajudava. Pelar els peus de be portava molta feina, però si tot anava bé, anaven parlant mentre ho feien; segons com

estiguessin, però, es convertia en una tasca dura; llavors no parlava ningú. Un cop, el fill mitjà de la Gracieta va posar les mans a la portadora on el Cinto hi abocava l'aigua bullent i es va escaldar. Per sort, el doctor Vilà va dir que no era res seriós.

El Joan Brunés recorda que els primers temps, el que comprava més la gent era cansalada, ossos, costella, peus i botifarra, perquè era el més barat. Llavors ells mataben un o dos porcs a la setmana, però els productes més cars, no es venien. El llom el portaven a Barcelona o a restaurants; el pernil, també. Compraven els porcs als pagesos. Normalment hi anava amb el Fabrè i el de la Tenda Nova; també amb el de cal Debray. A l'escorxador hi havia els matadors (el Nuvi, el noi Soca, el Rodó i el Boquica), a més del veterinari; un dels darrers va ser el senyor Gabriel. Era un militar que va venir de fora de Catalunya. El dia que l'alcalde el va presentar, els va explicar que d'on venia, li deien DON, però ell li va dir que aquí no teníem aquest costum, que es treballava molt i que li dirien "senyor" i prou!. Els cansaladers pagaven 6 PTA per peça que mataben. L'Ajuntament cobrava 6 rals o una pesseta i una altra per drets d'escorxador. La cansalada es venia a 6 rals. La Guàrdia Civil, per cada porc mort, se'n quedava un quilo.

Cinto Comas, a l'escorxador de Mollet.

Maria Solanellas, a la parada d'olives de la Maria Casals, a fora la plaça.

dir que ell se la posava blanca. Al principi tothom se n'estranyava; li deien si semblava un veterinari, un metge, un químic... i ell s'ho anava apuntant; al cap d'uns dies, segons què li deien, treia la llista i els deia: "repetit, això ja m'ho van dir!" Al mercat al principi no hi havia rellotge i ells se'n van posar un. Anys més endavant, l'Ajuntament en va posar un al damunt de la porta principal. Van comprar unes balances electròniques abans que hi hagués corrent, que els van costar molts diners i anaven amb una bateria de cotxe, que havien de carregar quan s'exhauria.

En un moment donat, els Ribot van decidir que no durien la carn a l'escorxador municipal i que la comprarien de fora, matada en altres escorxadors. Això va estranyar en Gabriel, el veterinari, que ingressava menys i llavors era molt estricte quan els feia la revisió sanitària. Amb els anys, molta altra gent ho va anar fent. Quan van tancar l'escorxador, llavors compraven els porcs a fora, que venien oberts en canal i amb una guia, que el veterinari controlava. Amb el tancament del mercat vell, els de cal Ribot van decidir que no anirien al nou, atès que els fills no volien continuar el negoci i van continuar venent carn a la botiga del carrer Gaietà Ventalló fins l'any 2003, que van tancar.

El cobert que van fer a fora de l'edifici del mercat, d'uralita, amb fustes, perquè s'hi posessin altres parades, no va tenir gaire èxit. El Josep Maria Ribot recorda que un fuster amic sempre li feia notar que les fustes per aguantar les uralites estaven mal posades. La seva parada tocava a la porta del carreró; els venedors s'havien queixat que hi entrava molt fred a l'hivern, i l'Ajuntament hi va col·locar una porta amb tan mala fortuna, que anava a l'inrevés i cada cop l'obrien els arribava una ventada gelada; al final van decidir posar una mampara a la parada, per protegir-se d'aquells cops de vent.

Les bates

Hi havia el costum que molts homes portessin unes bates blaves però el Josep Maria Ribot va decidir

Parada de carn de la família Ribot.

El problema dels taulells alts

Sovint hi havia peticions de venedors per fer algunes reformes i millores a la parada, traspassos, o canvi del producte. El Joan Climent, l'home de la Pepeta Soldevila, va comprar una parada al Joan Madaula i l'Aurora Escura, que venien olives. Durant un temps la va tenir buida i de vegades hi posaven les fruites i verdures. La Rosa Climent recorda que els taulells eren molt alts i van haver de posar unes tarimes de fusta al terra, per elevar les venedores, però com que eren amb reixes, algunes fruites es colaven per allà i havien d'alçar la fusta, que pesava molt... Més endavant, quan es va prometre amb el Francisco Ramis, de la Llagosta, hi van vendre ous.

A cal Dingo venien molt. En un sol matí, diu la Rosa, podien vendre 300 o 400 enciams. Perquè estiguessin més frescos, els remullaven amb aigua del pou de casa i els posaven en "bitllets" dels plàtans per eixugar-se. En temps dels préssecs hi havia un pagès que venia de Sant Andreu de la Barca a portar-los-en, però de vegades "s'encenien", és a dir, es posaven vermells, de la calor. Llavors, ells els treien de les caixes i els estenien, un a un, al damunt de la taula del menjador de casa; allà passaven la nit i l'endemà, els tornaven

a col·locar tots a les caixes i anaven al mercat sense problema. Els préssecs s'havien airejat.

Les primeres estufes improvisades

Els primers temps al mercat, quan feia fred, la Rosa Climent recorda que agafaven una llauna buida de tonyina o de sardines, de la Conxita del bacallà, hi feien un forat, la penjaven, hi posaven carbonet, i s'escalfaven. Després ja van tenir estufes de butà i més endavant bôtes peludes, un gran invent que els mantenien els peus calents. Quan es va casar, el 1956, la que venia era la seva germana Maria, però cap al 1967, la Rosa hi va tornar. En un moment donat, la mare es va posar malalta, va tenir una feridura i va haver de plegar, però temps després, es va guarir i va posar-se a treballar de dependenta amb el Lluís Bonet, que també venia fruita i verdures.

L'Andreu Paradell i la Carmeta Sabé van comprar una parada de cansaladeria al mercat. Tenien la botiga coneguda com la Tenda Nova al carrer de Jaume I i s'ho elaboraven ells. La seva filla, la Rosa Maria, els va començar a ajudar des de petita

Rosa Climent, néta de la Dinga, a la parada d'ous, amb la dependenta Maria Lluïsa Nadal.

Parada de bacallà de la Conxita, amb la dependenta, la Maria de cal Tano.

i més endavant, va continuar la M. Carme Huguet. Totes dues continuen venent al mercat nou. Expliquen que el fet que no hi hagués parets entre les parades, afavoria la relació entre uns i altres venedors. La M. Carme recorda que quan tenia 15 anys ajudava la mare, però algunes clientes la veien molt joveneta i no se'n refiaven. Ella hi anava els dilluns i dimecres, que eren els dies de menys feina, per anar aprenent l'ofici, i les companyes de les parades del costat, l'animaven i l'ajudaven. Hi havia molta companyonia.

La Maria Roca, la gallinaire, es matava el bestiar a casa; sovint preferien tirar curt i si hi havia més demanda, matar els que havien portat vius en gàbies, com feia la majoria. Com que feia molt fred, s'escalfaven amb fognets quadrats, blancs, de carbonet i amb la calor, calia espantar les mosques que volaven a prop de les carns, amb un espantamosques, tot i que hi havia un vidre per protegir. La Nuri Mitjans, la dona del Cinto, feia servir estufeta i recorda que la Rosa de cal Fideuer no tenia mai fred.

Les limitacions de l'Ajuntament

L'Ajuntament, el 17 d'octubre de 1950 decideix, en relació amb la sol·licitud d'obrir noves botigues d'alimentació, que només autoritza les cansaladeries,

carnisseries i peixateries, si el demandant té una parada del mateix producte al mercat. Els comestibles, lleteries, carboneries i bodegues han de tenir un mínim de 100 metres de distància d'una botiga del mateix producte, en línia de façana. Però el 27 de novembre de 1955 es deroga aquesta prohibició, a causa d'un decret del Ministeri de Comerç en relació amb la lliure competència.

L'agost de 1955 els venedors de fruites i verdures havien demanat a l'Ajuntament que prohibís la venda de verdura i fruita ambulants i que tampoc es permetés la venda fora d'horari. El Consistori els respon que els venedors ambulants poden continuar venent-la i que vigilaran que no es vengui fora dels horaris establerts. Durant uns anys, els dimarts, a la placeta de l'Ateneu, venia una gitana que es tapava els ulls i endevinava coses, amb molt èxit.

L'Enric Basart va morir el 1956 i la seva dona, la Teresina Costa va continuar el negoci, amb l'ajuda de la filla, la M. Teresa. El 1959, aquesta es va casar amb el Miquel Oliveras, que feia de mecànic. Per poder guardar el peix en condicions, van fer obres a casa per construir-hi una cambra frigorífica i així també van poder descansar de vendre els diumenges. Al principi, per anar amunt i

avall feien servir un carretó; més endavant l'arrossegaven amb una haca que després van substituir per una moto i, finalment, van comprar una furgoneta. Mentre treballava, la M. Teresa i el Miquel deixaven el seu fill Jaume a ca la Ganassa, que els feia de cangura, a canvi d'uns diners.

Maria Teresa Basart, amb l'haca, al davant de casa seva.

La M. Teresa també anava a vendre a fora. Una dia anava a la Llagosta; feia molt fred, va rrelliscar al pont de la Florida i li va caure tot a terra; anava sola i es va espantar molt i va haver de recollir tota la mercaderia. Un altre dia, tallava un cap de lluç i la clienta li preguntava si era fresc. "I tant que ho és, no veu la sang que surt?" I era el seu dit, que se l'estava tallant (no el sentia, de fred que feia!). Un altre cop que feia molt fred i ja tenien camió,

se'ls va gelar tot el terra del vehicle i es van fer estalactites només en el tros de trajecte Mollet-la Llagosta.

El peix que venien més era peix d'arròs (escamarlans, sípia, calamars...), llucet, sardina... Els escamarlans, cap a l'any 1955, anaven a 75 PTA/Kg. Un cop, el Miquel, sortint del mercat del peix, li van oferir sis o set caixes de xanguet per 40 duros. Va arribar a la parada de Mollet i va posar la caixa al taulell. El venia a 6 PTA/Kg i els va marxar en un moment, perquè a la gent els agradava molt. Es va formar una gran cua de gent i tots tenien por de quedar-se sense, però ells van anar traient les caixes de sota i en un parell d'hores el van vendre tot. Tot i que compraven el peix al mateix lloc, els de cal Senat tenien fama de tenir el peix més fresc i ells, com que s'ajustaven més en els preus, tenien una clientela més senzilla. Amb un camió que aprofitava per fer transports, quan en Miquel va tenir la feina assegurada, cap a l'any 1963, van deixar de vendre peix.

Horaris

El 22 d'octubre de 1957, la majoria dels paradistes demanen a l'Ajuntament que l'horari de venda de les vigílies de festa es modifiqui i, en lloc de ser de 5 de la tarda a 10 de la nit, sigui de 4 a 9, perquè hi va poca gent. L'Ajuntament, en una decisió salomònica, decideix que s'obri de 16.30 a 21.30.

46

Les filles del matrimoni Ripoll, la Roser i la Margarita, van començar a ajudar a vendre els pares cap al 1957 o 58. La Roser recorda que tenia sis o set anys. Al principi només duïen be però més endavant van començar a portar vedella i entre els diferents carnisers de la plaça, se'n repartien una.

La Trini Pérez i el Blas Martos, cap a l'any 1958, van començar a vendre fruita a fora la plaça perquè ell estava malalt del cor i no podia treballar en una fàbrica. S'estaven al davant de cal Ruiperez, entre el Lucena i el Pepe, que venien fruita i verdura, com ells. També hi havia l'Angeleta de les herbes i el seu marit. Un temps van canviar més enllà, cap on hi ha la policia, i també van estar a la vorera, davant de la sabateria. El Miquel i la Maruja, els fills, els ajudaven; ella tenia 16 anys. Tots dos anaven a vendre al mercat de l'Eixample de Paret i a la Llagosta. Els dimarts, el dia de mercat de Mollet, la parada, com la resta de parades de fruita, la posaven al carrer de la Pau. Més endavant, al carrer, els van posar unes bombetes, i hi havia un vigilant.

El primer cafè del matí el feien al bar Marfà, abans de començar a muntar la parada. Guardaven les fustes a dins del mercat i havien d'arribar abans que els venedors de dins (obrien a dos quarts de vuit), perquè no els fessin nosa; a mig

matí, de vegades passava l'Avelino, el Joan o alguna dona de cal Marfà i els encarregaven menjar o beure. Al final, quan plegaven la parada, passaven a tornar els gots buits i feien comptes. Quan van posar el bar a dins del mercat, amb la Lola, era més fàcil perquè amb un crit... hi anava de seguida, però no feia entrepans.

Els anaven a buscar la fruita un o dos cops per setmana directament als pagesos, cap a Amposta i més avall; de vegades arribaven fins a València: segons el temps, taronges, mandarines, pomes, enciams, carxofes, peres, ceba tendra, pèsols, faves... Quan no trobaven els productes fora, anaven al Born. Tenien molta feina a carregar primer el camió, a casa, treure-ho, posar-ho bé perquè no es fes malbé i després tornar-ho a carregar i pujar-ho al camió i finalment, col·locar-ho a la parada.

Rosa Climent, a la parada d'ous.

Als anys setanta van comprar una parada dins del mercat, al costat de la parada d'ous de la Dinga. De vegades hi havia dones que no tenien prou diners i la Trini les fiava fins que cobressin, i ho apuntava en una llibreta. Si hi havia alguna dona que necessitava treballar fent feines en alguna casa i ella coneixia una senyora que en necessités, les posava en contacte. Hi havia clientes de cases bones que compraven molt i els demanaven que els portessin les compres a casa (llavors no hi havia carrets).

La Maruja recorda que l'ambient era maco. Entre els venedors, si de vegades a un se li havia acabat un producte i n'hi demanava una clienta, per no quedar malament, els ho anava a buscar a ells i després, o bé els ho pagava o l'endemà els tornava el producte. Si alguna noia es casava, recollien diners i li compraven un regal o flors; després, quan arribava del viatge de noces, les convidava a un cafè o a un got de llet. Quan algú moria, també recollien diners per a una corona.

La primera parada de llegums

La Dora Ramos i el seu home, l'Adolfo Candela, van posar una parada de llegums un parell d'anys després de la inauguració del mercat. Els de cal Falguera, que n'havien venut, els havien aconsellat que en possessin una, ja que no n'hi havia cap a la plaça, i els van ensenyar l'ofici. Feien la feina entre tots dos, però al cap d'uns anys, ella va posar una botiga de confecció al carreró del costat i ell va continuar venent llegums. Hi van estar dotze anys, fins que van haver de plegar perquè l'Adolfo es va posar malalt. Molta gent del mercat recorda que hi anaven a comprar roba; la Maruja, la filla de la Trini, deia a les seves companyes que quan hi anaven a comprar bates, havien de ser diferents, perquè les venedores no semblessin d'un hospici. La Maruja i el Miquel ho van deixar a principis dels anys vuitanta. Primer va morir el pare, després la mare i llavors ells es van associar amb uns altres però no va acabar d'anar i van plegar.

Un altre dels que també havia comprat una parada a dins del mercat era el Jaume Fabrè, que tenia cansaladeria des del 1924, a la mateixa casa on vivia, a les escales de la plaça. Al principis s'adaptaven a les limitacions de l'època;

així, a l'hivern elaboraven productes curats, com pernil, fuets o llonganisses i a l'estiu, productes frescos com botifarres. L'Ajuntament havia prohibit vendre productes frescos a la botiga en horari de mercat, per promocionar el mateix mercat, però a la pràctica, tothom se la saltava. El juny de 1958, Jaume Fabrè envia un ple de descàrrec a l'Ajuntament, en relació amb la notificació d'un expedient de sanció per la venda de carn a la seva botiga en horari de mercat. Ell els explica que tenia el tros de carn quan va entrar l'inspector en el moment que l'havia tret de la nevera per preparar una comanda per l'Hostal de La Marineta, que eren clients i els dimarts, per ser mercat, tenien molta demanda. Fins i tot cita el nom d'una clienta perquè pot testimoniar en aquest sentit. L'Ajuntament, després d'estudiar el

Adolfo Candela, marit de Dora Ramos, a la parada de llegums del mercat, amb les olles, els anys cinquanta.

Carnisseria Ribot, on es poden observar les balances que pengen.

tema, li perdona la sanció però l'adverteix que no hi torni. El seu fill, en Martí, ha continuat el negoci familiar.

La moda de les balances

Durant l'any 1958 hi va haver moltes peticions a l'Ajuntament per instal·lar balances "colgantes". El representant era Lluís Aragó, de Martorelles, i tots les van anar canviant. Sovint hi havia controls municipals perquè no estafessin en el pes.

El Josep Margarit, que tenia 18 anys quan van inaugurar el mercat, l'any 1958 va comprar una parada al Ramon Claverol, i la dona, la Dolors Benseny hi venia pollastre. Un parell d'anys més tard, van comprar la del costat a la Maria Navarro (on hi havia hagut l'Antònia Creus). La parada la portaven la dona, i més endavant la seva filla Roser, amb l'ajuda d'una dependent.

La Juanita Galindo va comprar la parada de la plaça a principis dels anys seixanta. Estava entre dues peixateres. La parada era petita, d'uns dos metres, i tenia un passadís estret on tot just hi cabien les olles dels llegums. Ella ja tenia la botiga a la rambla del Caganell i amb el cotxe, amb l'ajuda del seu home, transportaven

cada dia les olles de llegums fins al mercat. A la nevada de l'any 1962 van tenir molts problemes, perquè el cotxe no hi arribava. El Cinto i la Nuri van estar dos o tres dies sense anar-hi.

El dia abans les triaven (llavors hi havia moltes pedretes), les posaven en remull i les coïen l'endemà; es llevava a les 3 o les 4 de la matinada; més endavant, l'ajudava la sogre i el marit. L'any 1968, quan l'Oliva va inaugurar les Galeries del Vallès, ella hi va comprar una parada i era allà mentre que al mercat hi havia una dependenta; quan hi havia molta feina, anava a reforçar. El dimarts era el dia que es venia més, sovint, més que la suma de la resta de dies de la setmana. A comparació, hi comprava més gent abans, perquè no hi havia tanta oferta com ara, sinó només botigues petites. La quitxalla gaudia de les paperines de cigrons o mongetes, però de vegades les mares es pensaven que els havien enganyat amb el pes. Era un producte que tenia molt èxit entre la gent; es menjaven mongetes amb cansalada, o amb alls tendres i sal. Ella té un bon record dels dotze anys que hi va ser.

Les condicions del mercat eren precàries, hi feia molt fred (la Juanita recorda que hi portava l'estufa de butà) i hi havia rates, tot i la neteja municipal. La Pepita Castejon recorda un cop que anava a llençar l'aigua dels llegums a la claveguera i n'hi va sortir una de molt gran!

Dolors Benseny, Roser Margarit i Roser Benseny, a la parada de pollastres.

Els Nadals de 1962 va caure una gran nevada, que deixà Mollet incomunicat.

Els Pacos

Després del primer Paco, un home molt estimat que s'encarregava de netejar la plaça, hi va haver un altre Paco, que era el que obria, a més de netejar l'escorxador. Un altre Paco, l'anomenat Paquillo, també treballava al mercat, a més de l'escorxador i al cementiri. En un quartet entrant a la banda dreta del mercat hi havia l'administrador de l'Ajuntament, el senyor Solana, alt, que havia estat guàrdia civil i venia de Barcelona, amb la tasca de controlar els preus i les mercaderies. Tenia una caixeta de pesos per fer les comprovacions. Si el Paco no obria el mercat, ho feia ell. El Joan Brunés explica que al principi, els preus no eren lliures com ara, sinó que venien fixats per Madrid. Com que el cost dels productes no era el mateix aquí que allà, si el venien al preu marcat, sovint hi perdien diners; per això si fixaven un producte, per exemple a 2 PTA, ho havien de vendre a 3 per no perdre-hi.

La Carmeta Guasch i la seva filla Eulàlia Ralla van comprar la parada de llegums a principis dels anys seixanta. La portava l'Eulàlia, que tenia 15 o 16 anys. Els dies de més feina eren dimarts i dissabte; els de menys, dilluns i dimecres. Cada dia a les quatre de la matinada la Carmeta es llevava per coure les viandes. De vegades no es trobava bé perquè el fetge li feia mal; llavors, el seu home, que feia de taxista, es llevava i les coïa.

Pepita Castejon es quedà la parada de llegums que tenia Eulàlia Ralla.

L'Eulàlia diu que a l'hivern hi feia fred; tenia una estufeta de gas que li escalfava molt els peus. Els dimarts s'hi acumulava clientela però els dies que no n'hi havia gaire, xerrava amb la gent de les parades del costat: el Bonet de la fruita, el Bordas dels pollastres al davant. Altres vegades, llegia una estona. La majoria de la clientela era de Mollet però els dimarts venien forasters. A Mollet havien venut llegums cuïts els de cal Falguera, a la cantonada del carrer de Sant Vicenç. També, al carrer de Berenguer III, a ca l'Andreu i més avall, a ca la Ignasieta. Després que plegués el Falguera, elles van trigar un any, si fa no fa, en posarse a vendre'n. Primer ho van fer a la botiga del carrer de Barcelona i quan van comprar la parada de la plaça, als dos llocs. Com que la distància d'un lloc a l'altre era petita, portaven les viandes cuites des de la casa a la plaça amb unes palanganes blanques, tapades amb un drap net i immaculat. Cada vegada que els llegums crus s'apujaven, les altres venedores anaven a la Carmeta, parlaven i actualitzaven els preus.

A la canalla els encantava picar llegums. L'Anna, la filla del sastre que vivia a prop, quan anava a comprar mongetes, tornava a casa amb la paperina mig buida, perquè se les menjava pel carrer. Els menuts preferien més picar llegums que llepar algun caramel. Un cop, un aparellador que visità la casa per un tema

d'obres, els va explicar que tenia el record de picar llegums de la paperina que anaven a comprar allà quan era un infant...

La Pepita Castejón va començar a despatxar de dependenta a la botiga, amb la Carmeta, l'any 1965, quan tenia 14 anys. Se la podia veure anar caminant de la botiga a la plaça amb les safates de llegums. Quan l'Eulàlia va decidir plegar, el 1976, se la va quedar ella. Llavors l'Eulàlia posà, al carrer de Barcelona, una botiga de perfums i accessoris per a la dona i la Pepita va passar al mercat nou quan es va inaugurar.

Tot ha canviat molt, diu la Carmeta. "La vida és una lluita", conclou. I l'Eulàlia, que acaba d'atendre una clienta que ha entrat a la botiga tot preguntant per unes mitges, diu: "Veus? Abans entraven a comprar mongetes i sabies que sortirien amb la compra. Ara entren, pregunten, miren... i moltes vegades, se'n van sense comprar res".

Les celebracions: dinars i sopars

L'any 1962 la Carme Pamies es va casar amb el Francisco Bordas. Ella era de pagès i no entenia gens de carns però al cap de quinze dies de ser a la parada,

Pati de Can Gomà. Dinar de paradistes del mercat. Al centre, Dolors Benseny, remenant la paella amb uns remes.

ja s'espavilava força. És clar que havia tingut una bona mestra, la Montserrat Pedragosa, que hi feia de dependenta. Mentre la Carme era a la parada, el seu home es dedicava a l'escorxador i al desossat de vedelles. També van tenir parada a les Galeries del Vallès, al barri de l'estació del Nord, i al carrer d'Itàlia.

Moltes venedores recorden que s'havien fet sopars a la terrassa del bar Marfà; també algun dinar de Nadal, i havent dinat els tocava anar a despatxar després, amb la panxa plena. A mitjans dels anys vuitanta, algunes recorden haver-ne fet al voltant de la diada de Sant Vicenç. Però potser l'àpat que més records ha deixat és un gran dinar que van fer a Can Gomà, amb una paella gegant dirigida per Salvador Canals, d'aquelles que l'arròs s'ha de remenar amb remes. També feien actes per promocionar les vendes. Un cop hi va anar la Núria Feliu; també s'havia posat una parada de fusta al mig de la plaça de l'Ajuntament i els dissabtes s'hi havien fet degustacions d'algun producte.

L'any 1959 el Martí Turégano va començar a treballar pel Marfà. Tenia 11 anys i ajudava la família Marfà fent encàrrecs a la cansaladeria i al bar (la filla del Marfà es va casar amb un xicot cansalader i tenien parada a la plaça). De vegades la

Sis homes porten la paella feta, sota la direcció de Salvador Canals; els dos darrers són Lluís Bonet i Cinto Comas.

gent li donava dos rals de propina, però sovint, com que era petit, li donaven un caramel. Havent dinat, a la tarda, anava a l'escola. Hi va treballar fins als anys setanta.

Una nevada recordada

El Joan Brunés també recorda la nevada del 62. Era un dissabte i pintava malament. Aquell dia, a la tarda, va anar a comprar un televisor, el primer que tenia a la vida i els va demanar que li portessin a casa, per tenir-lo el cap de setmana. Quan li van portar començava a nevar i s'anava engrescant. La nit del dissabte al diumenge va nevar molt. Aquell cap de setmana tenien porcs el Fabrè (els havia comprat a cal Campaner) i ell. Van quedar amb el Gabriel que els matarien a casa i que li passarien una mostra per analitzar; així va ser. El veterinari va cobrar unes 10 PTA. Al matí, després d'haver tret amb pales la neu del carrer, van arribar a plaça i tenien productes frescos ells dos. La gent feia cua perquè tenien por que tornés a nevar i es quedessin sense menjar! L'aigua s'havia glaçat.

L'estiu de l'any 1964, el 8 de juliol, Pedro López apunyala la seva dona Lola Ros, que duïa el bar del mercat. El mes anterior havien estat desnonats del pis on vivien, amb els mobles al carrer, i després d'una discussió, l'home la va agredir davant del fill. L'home, que bevia sovint, l'apallissava. La Lola, de 39 anys, va sortir a fora la plaça i les nombroses persones que es van acostar per intentar ajudar-la, van ser amenaçades per l'agressor, que, després d'haver fet un petó al seu fill, es va lliurar a la Guàrdia Civil. La Lola va sobreviure a les ferides. Quan va plegar, es va quedar el bar la Navarro.

La dona d'un important funcionari de l'Ajuntament tenia fama de robar. Com que al mercat hi havia uns petits bancs de fusta per posar-hi el cabàs, expliquen que ella feia rodolar la mercaderia amb la màniga fins al cabàs. Una peixatera explica que un dia que li va robar un lluç, va anar darrera la dona, li va prendre el cabàs amb el peix a dins i, amb la prova del delictes, va anar a l'Ajuntament. El Casi li va dir què volia i ella li va dir que li havien robat. "No cridis perquè et tancaré a la presó", li va dir. Va sortir el funcionari, ella li va dir que si no li pagava el lluç que havia "rodolat" al cistell de la seva muller, escamparia per tot arreu que la seva dona robava. L'home li va pagar el peix sense replicar. Amb ella no ho va tornar a intentar més però d'altres expliquen que molts venedors, per por, no deien res.

Altres mercats

El mercat del bestiar començava a les set del matí al davant de la Marineta, fins que s'acabava el gènere, que podia ser una o dues hores més tard. Els marmanyers, tal com se'ls anomenava, portaven conills, pollastres, ànecs, pollets, gallines, ous, i, segons com, cargols o bolets. El Josep Margarit diu que no sortia a compte comprar a ull, com de vegades es feia, i ell preferia portar una romana per pesar la mercaderia; els conills, sobretot, podien enganyar molt i llavors es picaven els dits. Primer feia servir una moto, després van comprar una furgoneta i amb els anys, va acabar tenint camions i servint pollastres a l'engròs a moltes parades de la plaça.

Venien pagesos de Gallecs, Caldes, Sentmenat, Palau, Montornès, Martorelles, Sant Fost, la Llagosta... i després d'haver comprat i venut, anaven a esmorzar al bar Marfà, on feien tertúlies i canvis d'impressions; també feien tractes de bestiar major, com vaques, vedells o cabres.

56 Cada dimarts Mollet es convertia en un bullir de negocis d'aviram. Durant uns anys, va ser el mercat central del pollastre de Catalunya, on es fixaven els preus. Se'n venien grans quantitats: mil, dos mils, deu mil, vint mil pollastres i de vegades, les negociacions s'allargaven hores. La sala del fons del Marfà, en temps del Quimet, la Remei i el cunyat, es convertia en una veritable llotja. Una època el van passar als dimarts a la tarda; començaven cap a les dues i de vegades a la matinada encara discutien. En Josep Margarit, segons com ho veia, anava a casa a sopar i després hi tornava. Amb tantes hores i tanta gent, hi havia un cert desori i va arribar un punt que l'alcalde, en Fermí Jaurrieta, va intentar posar-hi ordre. Es van canviar d'hora diverses vegades i alguns cops es va fer el dimecres.

Cap a l'any 1958, havien començat a aparèixer les granges de pollastres. A Mollet, el boom va ser a partir de l'any 1962. Naus, granges i fins i tot construccions a mig fer, servien per posar-hi centenars i milers de pollastres per engreixar. Alguns van preferir anar a comprar directament l'aviram a les granges dels voltants, a les masies de Gallecs, Palau, Sta. Perpètua i Ripollet. Amb l'oferta, els marges de benefici anaven minvant i alguns van anar plegant. Alhora, les granges de Lleida pressionaven per tenir el mercat més a prop.

La nevada de l'any 1962, que tants problemes portà als venedors i compradors per arribar a la plaça, també és recordada pel Josep Margarit. Pocs dies abans, li havien ofert pollastres al mercat del dimarts, però els va trobar massa cars i els va comprar a un altre. Amb la nevada, les comunicacions van quedar tallades i

ells van acabar venent pollastres a casa seva, on anaven les mestresses de casa a comprar, perquè hi havia molta por de quedar incomunicats i la gent acaparava menjar. Per Reis, els primers pollastres que li havien ofert per Nadal, havien baixat considerablement de preu, com a conseqüència de la gran nevada.

La premsa explica

La Vanguardia del 23 d'abril de 1967 es fa ressò de la polèmica a l'entorn del mercat de l'aviram, que es feia des de l'any 1960. Des del 1965 havia crescut molt l'afluència d'avicultors i majoristes, de manera que ja era un mercat dins el mercat i s'havia arribat a pensar en organitzar una fira anual. Sovint, les vendes i tertúlies es perllongaven fins ben avançada la matinada del dimecres. Això comportava algunes incomoditats als veïns de la plaça, alhora que beneficis al sector de bars i restaurants, fins que l'Ajuntament va decidir tallar l'enllumenat públic per "motivar-los a plegar". Però van aparèixer un fulls volants —sembla que repartits per venedors interessats en desplaçar aquest mercat a la Llotja de Barcelona— i a conseqüència de la situació, l'Ajuntament fixà un nou horari, als matins, de 10 a 1 del migdia (que a la pràctica s'allargava fins a les dues) dels dimarts.

El 30 de juny, La Vanguardia torna a reflectir la polèmica, amb una rèplica del president del Grup provincial d'Aus de Barcelona on defensa la continuïtat d'aquest mercat a Mollet. "Com a centre de comunicacions, Mollet té per als avicultors en general les mateixes dificultats que té Barcelona" (...) "No tenim objeccions que certs sectors facin les seves transaccions a Barcelona, de la mateixa forma que sectors concorren els dilluns al mercat de Reus i els dimecres a Mollerusa". El veí i escriptor molletà Joan Tugas defensa en la mateixa pàgina que Mollet és un bon centre de comunicacions, que els avicultors s'estalvien els embussos d'entrada i sortida de Barcelona i que els horaris els havien decidit els mateixos venedors.

Un parell d'anys més tard, el 28 d'abril de 1969 el mercat del bestiar va passar dels dimarts als dimecres. Els canvis no van tenir èxit i al cap de poc es va acabar. Aquell mateix any, l'Ajuntament de Bellpuig va oferir facilitats als pagesos i ramaders per fer-lo al seu municipi: un espai, un àrbitre o regulador, un gran restaurant a prop... i acabà fent-se allà, on encara avui es decideixen els preus per a tot Espanya.

Les Galeries del Vallès i el mercat de Sant Pançaç

El juny de 1968 s'inauguren les Galeries del Vallès, al barri de l'estació del Nord, on Antoni Oliva havia construït diversos edificis de pisos. Les Galeries, promogudes pel constructor, tenien una cinquantena de botigues, la majoria d'alimentació,

Con fecha 6 de abril próximo pasado, se dirigió un escrito circular a esa Alcaldía, en relación con la prevención de procesos diarréicos infecciosos, y en ella se indicaba a V.S. debía prohibir se regaran con aguas fecales los productos hortícolas, especialmente los de consumo en crudo.

Ante las dudas surgidas y las consultas formuladas a este Gobierno Civil y a fin de limitar tal prohibición a los términos estrictamente necesarios, significo a V.S. que deberá impedirse el riego con aguas residuales y fecales única y exclusivamente por lo que respecta a los productos hortícolas que a continuación se relacionan:

*Ref. a bar, hacer una fotocopia y devolverme.
10 V-72*

- AJOS
- APIOS
- CEBOLLAS
- ENDIVIAS
- ESCAROLAS
- FRESAS
- FRESONES
- GUINDILLAS
- HABAS
- LECHUGAS
- NABOS
- NABICOL
- PEPINOS
- PIMIENTOS
- PEREJIL
- TCMATES
- UVAS
- ZANAHORIAS

Lo que pongo en su conocimiento a los efectos interesados.

La Comisión Mncal. Permanente en sesión del día 16.5.72
Acordó: "quedar enterados"

Dios guarde a V.S. muchos años.
Barcelona, 8 de mayo de 1.972.
EL GOBERNADOR CIVIL,

P. a. del S.
El Secretario

[Firma manuscrita]

— Sr. Alcalde - Presidente del Ayuntamiento de: Mollet

però també de vestit, calçats i objectes de la llar.

El 1965 s'havia millorat l'enllumenat del mercat municipal. A dins hi havia una aixeta amb una mànega i hi omplien els cubells o les portadores. L'any 1969 la Lola peixatera es va retirar perquè tenia molts problemes amb una llaga a la cama i la seva filla Teresa Pons va continuar el negoci. Encara ara troba gent que la recorda.

El 4 de febrer de 1969 es modifiquen alguns articles del Reglament del Mercat. Un dels aspectes econòmics és que el preu de les parades queda fixat així: les laterals valen 25.000 PTA i les centrals 10.000. El 1970 es restaura la coberta i el cel ras. El 1980, s'amplia la instal·lació elèctrica amb la centralització dels comptadors. Aquest mateix any se subhasten les parades buides. Els preus de sortida són de 60.000, 120.000 i 300.000 PTA, segons el lloc i les dimensions.

D'altra banda, hi ha un altre projecte de mercat cobert al barri de la Plana Lledó. Al butlletí informatiu de Fincas Venco del juny de 1979 s'informa de l'obertura del nou mercat i la venda de parades, que surten a partir d'un milió de pessetes (250.000 al comptat i la resta a terminis). El lliurament es fa el 30 de setembre.

Interior del mercat vell.

La democràcia recuperada

L'any 1979 Mollet, després de les primeres eleccions municipals en la recuperada democràcia, presideix l'Ajuntament Anna Bosch. Aquell mateix any s'aproven les noves ordenances municipals sobre mercats, al ple del 19 de desembre, que substitueixen les que s'havien aprovat el 22 de juliol de 1949 i que havien quedat endarrerides.

El 18 de març de 1982 l'Ajuntament decideix donar 72.000 PTA al president del Mercat en concepte d'ajuda al manteniment. El 16 de desembre del mateix any acorda instal·lar comptadors d'energia activa i reactiva; els venedors de les parades s'hi poden acollir voluntàriament.

Durant l'any 1984 s'imposen moltes sancions per defraudar en el pes de les balances. El 16 de juliol del mateix any, els veïns de Plana Lledó demanen un mercat ambulant al barri però l'Ajuntament no hi està d'acord.

L'any 1987 l'Ajuntament encarrega un estudi a partir del qual s'elabora el Programa d'Orientació per a Equipaments Comercials (POEC), on es proposa redimensionar el mercat ambulant dels dimarts, en un intent d'equilibrar l'oferta estable amb l'ambulant, atès que la primera havia augmentat molt, proporcional a l'augment de població. El nombre de parades, d'aleshores ençà, ha anat disminuint. Actu-

60

Vista del mercat dels dimarts a la Rambla.

Vista de la plaça "del Caudillo" un dimarts de mercat.

Plaça de Catalunya i del carrer de Barcelona un dimarts.

aliment, de les 370, les de fruites i verdures representen unes 50 i les d'altres productes alimentaris són una desena.

Antics personatges entranyables

La plaça era la gent que comprava i venia, però també la que s'hi feia present, d'una manera o d'una altra, com la Maria, la dona que netejava els vàters. Abans hi havia hagut la seva mare, l'Àngela. El seu home feia de drapaire; era baixeta, amb ulleres gruixudes i li faltava una mà. Sempre ho tenia tot molt net i estava disposada a ajudar tothom: "si tens maldecap et porto una aspirina" deia a una venedora. "Si ha d'anar a comprar, deixi el cabàs aquí" deia a una compradora... Tots els que la van conèixer la recorden amb tendresa. L'Ajuntament li donava una petita assignació i després, calia confiar en les propines dels paradistes i d'alguns clients. Per Nadal, entre els venedors recollien diners i li donaven una paga especial. Va plegar una mica abans que l'Ajuntament decidís tancar els vàters; després hi va haver Maria, la gitana. Els serveis no reunien condicions i a partir del tancament, la gent del mercat havia d'anar a algun bar proper.

El primer que va netejar la plaça va ser en Paco, que s'havia casat amb la minyona del senyor Godina, el secretari de l'Ajuntament, però la dona va morir i va quedar vidu. Era un home bo de cap a peus.

La Nita de cal Dents era petita i caminava de banda a banda. Feina encàrrecs per als peixaters Pons, però també per a qualsevol que li ho demanés. Des de primera hora del matí ja era a la parada i no tenia mai un no per a ningú.

Les venedores de la Tenda Nova recorden una senyora gran que es deia Rosa, que, com que elles no es podien moure de la parada, anava a buscar el pa al forn per a les venedores de tres o quatre parades i els el portava.

El senyor Canals, el farmacèutic, a la farmàcia d'allà al davant, sempre els ajudava si algú es tallava o si els calia un medicament. "No es preocupi, ja me'l pagarà quan li vagi bé..."

Els anys noranta

L'any 1990 el Cinto i la Nuri, que feia cinquanta anys que havien començat venent be a la botiga de Berenguer III, 27 i després havien comprat una parada, van plegar. Com a comiat, van oferir una copa de cava i unes galetes als més propers: els de cal Fideuer, els Prades, els peixaters, el Juncà... Quan la Nuri va plegar, pensava que si hi pogués tornar, ho faria, però potser ja tocava descansar.

La Maria Solanellas era la dona del Joan Brunés i despatxava a la plaça; la seva germana Roseta els ajudava i al llarg dels anys van tenir diferents persones que els van ajudar; l'Anna Ros hi va fer de mocadera i entre les dependentes van tenir la Paquita de l'Eixample, una noia de Montmeló i la Leo, que s'hi va estar prop de vint anys. Cap el 1994 el Joan va traspasar el negoci al seu fill Fèlix, que s'havia casat amb la Paquita, i continuen portant el negoci al mercat nou.

Cap a l'any 1991, l'Antonio Rodriguez comença a aprendre l'ofici de gallinaire amb la seva tia, la Maria. L'empresa on treballava no anava gaire bé i pensava que si tancaven, com que era gran, tindria una alternativa. La Victòria, neboda de la Maria, l'ajudava i quan la seva tia va plegar, ella va continuar i continua

Joan Brunés, Maria Solanellas, Nuri Mitjans i Cinto Comas.

Paquita Gutierrez, la dona de Félix Brunés i Leo, la dependenta. Al costat es pot veure la Paquita manresana.

64

Parada de pesca salada d'Antonio Rodríguez, amb la Maria de cal Tano.

venent al mercat nou. Un parell o tres d'anys després, quan la Conxita del bacallà va plegar, ell es va quedar la parada. Era l'any 1945 i la Conxita tenia 67 anys.

Diu l'Antonio que quan s'és gran, de vegades és difícil decidir. Quan van començar a parlar del mercat nou, li feia una mica de mandra pensar en el canvi, els diners... però ara n'està convençut. Tenen una parada de pesca salada i dues de pollastres i reflexiona: "diuen que la sort és dels que s'arrisquen".

El març del 2003, la Carme Pamies i el Francisco Bordas van plegar. La Carme recorda emocionada el comiat que els van fer les venedores i els companys, que se'ls van acostar pels passadissos i li van regalar un gran ram de flors. Eren 41 anys de la seva vida dedicada a vendre, amb una clientela molt fidel, sobretot de Mollet, però també dels voltants. Dels tres fills, l'únic que continua tenint parada és el Joan Ramon, que ven productes de cansaladeria.

Joan Ramon Bordas, a la paradeta del fons, que abans tenien els Pedragosa.

El nou Mercat Municipal

El març de 1991 es presenta el projecte del nou mercat municipal, que es preveu construir als terrenys de l'antiga fàbrica de Can Mulà, dins del projecte de transformació urbanística d'aquesta zona, anomenada l'Illa, dissenyada pel gabinet d'arquitectes Serra-Vives-Cartagena. El 1994 l'Ajuntament aprova el Reglament del nou mercat municipal i també la concessió del supermercat que hi haurà.

El 1995 es remodela de nou la ubicació del mercat dels dimarts i es situa als següents carrers: avinguda de la Llibertat, Gaietà Vínzia, Barcelona, Prat de la Riba, Sant Vicenç, Balmes, Anselm Clavé i Pruneres.

El 28 de gener de 1996 s'inaugura el nou mercat, un edifici amb una superfície total d'11.000 m². Fa 36 x 84 metres, amb dues plantes i una coberta de volta suportada per una xarxa metàl·lica singular. La façana de l'avinguda de Burgos és de vidre. A més de les parades, té moll de càrrega i descàrrega i zona d'equipaments (cambres frigorífiques, magatzems, etc.). A l'edifici comercial hi ha un supermercat de 1.100 m², locals comercials i un aparcament soterrani per a clients, amb 155 places.

66

L'antic mercat municipal, des de l'any 1996 fins al 2003 va acollir les dependències de l'Arxiu Municipal. De l'aliment per al cos a l'aliment per a la ment. Però

Comiat de l'antic mercat, l'any 1996.

Fotografia: Toni Torillas

Inauguració del Mercat Municipal el 28 de gener de 1996.

aquesta era una situació provisional, fins que s'inaugurés el nou arxiu municipal a l'edifici de l'Ajuntament. Amb l'espai lliure de nou, van començar les obres de remodelació per transformar el vell edifici en un centre cívic, una vella aspiració de la gent de Mollet, que havien defensat llargament que no s'enderroqués, que s'inaugurava el febrer de 2005. On hi havia hagut les parades ara es reuneix la gent per ballar, sopar, veure un espectacle i divertir-s'hi. L'antic mercat que van començar a somiar uns molletans i molletanes l'any 1935 ha canviat d'objectiu, però, de fet, continua sent un espai per alimentar-nos de música, alegria i de moments compartits. L'altre, el de les fruites, verdures, carns, peix i tantes co-

ses més, ens ofereix els millors productes del moment en les millors condicions possibles. Molts homes i dones que hi ha al darrera ho fan possible. Amb 47 parades en un total de 86 mòduls comercials, el nou Mercat s'emporta el 50 % de la quota de compra de productes frescos de tota la ciutat.

De fora estant, la Garriganga s'ho mira. Veu passar el temps i ens veu passar a nosaltres, dones i homes atrafegats, carregats amb els cabassos i les bosses de plàstic. La marmanyera somriu sense que la veiem. Ens observa des del seu pedestal privilegiat. Ja ha passat les fatigues i també les il·lusions. Les places i carrers de Mollet han canviat molt. Ella no va triomfar dalt d'un escenari però s'ha fet famosa i li han fet una escultura. I tot, per vendre verdures. Guaita quina grandesa!

Els veïns i veïnes dels carrers de la Fira d'Artesans, el setembre de l'any 1996, pocs mesos després d'inaugurar-se el nou mercat, van fer uns capgrossos amb cara de sols que van anomenar Tòfol i Dinga, dos antics veïns del carrer; en el cas d'ella, en record de la primera dona que va vendre verdures a la plaça de Mollet. Els va batejar mossèn Brustenga i els padrins foren el Martí Turégano i la Rosa Climent, la néta de la Dinga.

68 | Comprar i vendre, heus ací on rau el batec de la vida dels pobles!

Capgrossos-sol de la Dinga i el Tòfol, a la Fira d'Artesans de l'any 1996.

Agraïments

Joan Abelló, Anna Bartalot i Vicenç Corominas, M. Teresa Basart i Miquel Oliveras, Elvira Basart, Rosa Busquets i Maria Pasqual, Marta Busquets, Vicente Brinquis, Joan Brunés, Ciscu Calderon, Pepita Castejon, Rosa Climent, Conxita Codorniu, Juanita Galindo, Isidre Garcia, Josep Margarit, Maruja Martos, Josep Maspons, Núria Mitjans, Montserrat Oliveras, M. Carme Pallarés (Maruja), Rosa Maria Paradell i Carme Huguet, Gracieta Prat (Citrola), Eulàlia Ralla i Carmeta Guasch, Dora Ramos, família Ribot-Capella, Eduardo Rincon, Roser Ripoll, Antonio Rodriguez, Toni Torrillas, Martí Turégano, Lola Vila i Teresa Pons.

Documentació

Arxiu Municipal, publicacions del Centre d'Estudis Molletans (La Segona República i la Guerra Civil a Mollet del Vallès, M. Àngels Suárez, i NOTES 21), Diccionari biogràfic dels alcaldes i alcaldesses del Vallès Oriental (Museu de Granollers).

Ajuntament de Mollet del Vallès

Diputació Barcelona
xarxa de municipis